

Broedvogels van de Veluwemeerkust 2019

Vogelbeschermingswacht Noord-Veluwe
in opdracht van
Natuurmonumenten, NW-Veluwe

Broedvogels van de
VELUWEMEERKUST
2019

Vogelbeschermingswacht Noord-Veluwe

in opdracht van

Natuurmonumenten, NW-Veluwe

Inhoudsopgave

1. Inleiding	2
2. Gebied	3
2.1 Gebiedsbeschrijving	3
2.2 Huidige situatie en beheer	4
3. Werkwijze en omstandigheden	5
3.1 Doelstelling inventarisatie	5
3.2 Veldwerk	6
3.3 Verwerking en interpretatie gegevens	8
4. Resultaten	9
4.1 Soorten en aantallen	9
4.2 Soortbesprekingen	10
4.3 Overige waarnemingen	16
5. Evaluatie	17
6. Literatuur	19
7. Deelnemers	19
Colofon	19
Bijlage 1: Weersomstandigheden 2019	20
Bijlage 2: Verspreidingskaarten per soort	21

1. Inleiding

Voor u ligt het eindrapport van de uitgevoerde broedvogelinventarisatie van het gebied Veluwemeerkust bij Hierden, in het voorjaar van 2019.

Deze broedvogelinventarisatie werd uitgevoerd door de *Vogelbeschermingswacht Noord-Veluwe* (VBW) en vond plaats in opdracht van het beheerteam Noordwest-Veluwe van Natuurmonumenten. De inventarisatie is uitgevoerd in de periode maart t/m juni 2019 en omvatte het monitoren van alle voorkomende broedvogelsoorten. De gegevens zijn verzameld volgens de BMP-methodiek van Sovon en geven een beeld van de aanwezigheid, dichtheid en verspreiding van de aanwezige vogelsoorten. Het verzamelen en interpreteren van inventarisatiegegevens vormt een belangrijke basis voor de uitvoering, evaluatie en verbetering van beheermaatregelen. Met name voor kwetsbare en bedreigde vogelsoorten is het van groot belang om te beschikken over recente monitoringsgegevens. Alle verzamelde gegevens zijn in dit rapport uitgewerkt.

Onze dank gaat uit naar de medewerkers van het beheerteam Noordwest-Veluwe van Natuurmonumenten, voor de hulp in de voorbereiding en uitvoering van deze inventarisatie. Daarnaast bedanken wij alle deelnemers die aan de inventarisatie een bijdrage hebben geleverd.

Het (noord)oostelijke deel van het gebied Veluwemeerkust, met linksboven het mondingsgebied van de Hierdense beek. Op de voorgrond de bospercelen Grote Weiland en Bloemkampen, met daarboven de Munnekesteeeg die vanaf Hierden richting Bad Hoophuizen (rechts) loopt.

Langs de Killenbeek, de Tochtsloot en enkele kleinere waterlopen zijn oevers afgegraven of afgevlakt in het kader van natuurherstel. Ook zijn er enkele poelen aangelegd waar Kleine watersalamander, kikker en pad leven. De riet- en moerasstroken zijn een belangrijke broed- en verblijfplaats van veel soorten riet- en moerasvogels, alsook watervogels die in de oeverzones foerageren en broeden. Het Veluwemeer is in de wintermaanden een belangrijk overwinteringsgebied voor duizenden eenden, ganzen en zwanen. Een belangrijk deel van de wereldpopulatie Kleine zwanen (tot soms 40%) vindt hier in die periode rust en voedsel.

Nabij de monding Hierdense beek is een uitkijkhut op palen gesitueerd, die uitzicht geeft op het Veluwemeer. Aan de zuidzijde wordt het natuurgebied begrensd door industrieterrein Lorentz van Harderwijk. Aan de noordzijde, grenzend aan de Killenbeek, bevindt zich het recreatiecomplex Droompark Bad Hoophuizen.

Vanaf de bebouwing van Hierden loopt de Munnekesteege als verharde betonweg dwars door het gebied richting Hoophuizen, grotendeels afgesloten van autoverkeer. Ter hoogte van het Droompark Bad Hoophuizen was hiervoor oorspronkelijk een landbouwsuis aangelegd, waarbij het inrijverbod nu alleen nog met bebording wordt aangegeven. De weg is onderdeel van het fietspadtracé van Harderwijk naar Kampen, langs het Veluwe- en Drontermeer.

2.2 Huidige situatie en beheer

Het grootste deel van het (inventarisatie-) gebied Veluwemeerkust is in beheer en eigendom van Natuurmonumenten. Natuurmonumenten werkt hard aan het onderhouden en versterken van dit waterrijke natuurgebied en haar bijzondere natuurwaarden. Het gebied is voortdurend in ontwikkeling en door aankopen van Natuurmonumenten is het te beheren gebied de afgelopen jaren al flink uitgebreid. Het weidegebied bestaat voornamelijk uit extensief beheerde productiegraslanden, waar op veel plaatsen een overgangsbeheer wordt gevoerd. Samen met nog te verwerven gronden vormen ze tevens onderdeel van het TOP-gebied Bloemkampen. Het Waterschap Vallei en Veluwe wil in dit gebied antiverdrogingsmaatregelen gaan uitvoeren. In de komende jaren zullen de oevers van diverse watergangen een meer natuurlijk oeververloop krijgen. Het beheer door Natuurmonumenten is erop gericht om het aanwezige kwelwater meer naar de oppervlakte te laten komen, net zoals vroeger het geval was. Daardoor zal naar verwachting bloemrijke vegetatie terugkeren. Meer bloemen betekent ook meer vlinders, libellen en andere insecten. Daarbij zullen naar verwachting ook 'ouderwetse' vogels van het boerenland gebaat zijn. De weidegebieden hebben een extensief begrazingsbeheer, waarbij grote delen zijn verpacht en het maaien na 15 juni en veelal gefaseerd uitgevoerd wordt.

Natuurmonumenten kocht in de voorbije jaren meerdere gronden aan ter uitbreiding van het natuurgebied. Één van die gebieden, nabij de Oostermheenweg, werd in de winter 2015/2016 herontwikkeld tot een plasdrasgebied. Daarnaast is er ter plaatse van de oeverzone van dit gebied een rietherstelproject gestart. Dit ten gunste van kwetsbare riet- en moerasvogels. De uitvoering van rietherstel lijkt zich sinds 2016 goed te ontwikkelen, wat we terugzien in de resultaten van specifieke soorten verderop in dit rapport. De oeverzone van de Veluwemeerkust is onderdeel van het Natura 2000-gebied Veluwerandmeren. Binnen de beschermstatus van dit gebied is er voor Roerdomp en Grote karekiet een herstelopgave van kracht.

De stip op de horizon is een aaneengesloten natuurgebied dat duurzaam beheerd kan worden. Met bloemrijke graslanden waar echte koekoeksbloem, dotterbloem en rietorchis weer bloeien. En waar je karakteristieke vogels zoals de Roerdomp, Grote karekiet en Roodborsttapuit kunt aantreffen.

3. Werkwijze en omstandigheden

3.1 Doelstelling inventarisatie

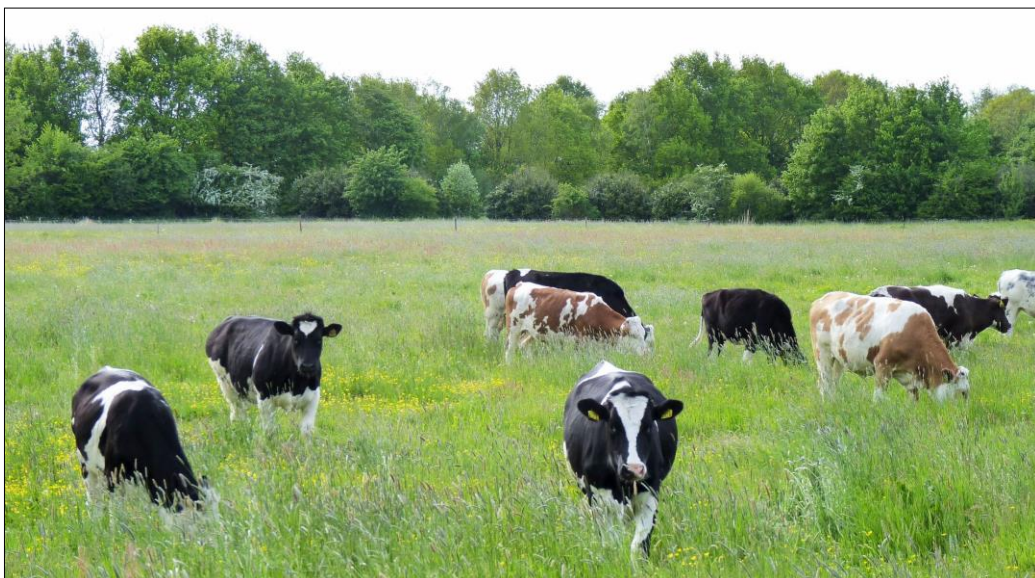
Het verzamelen en interpreteren van inventarisatiegegevens vormt een belangrijke basis voor de uitvoering, evaluatie en verbetering van beheermaatregelen. Met het systematisch vastleggen van de aanwezige broedvogelsoorten wordt informatie verkregen over hun verspreiding en aantalsontwikkeling. Ook geeft het inzicht in de effecten op het gevoerde beheer en de huidige toestand van de verschillende gebiedsdelen als leef- en broedgebied voor vogels. Hierbij ligt een belangrijk accent op de kartering van zeldzame, schaarse en bedreigde broedvogelsoorten.

De Vogelbeschermingswacht Noord-Veluwe voert al decennia lang broedvogelinventarisaties uit en streeft naar een zo hoog mogelijke kwaliteit, binnen de algehele norm die van een degelijke broedvogelinventarisatie mag worden verwacht. Concreet dient de inventarisatie aan een aantal eisen te voldoen:

- verzameld volgens de criteria en kwaliteitsnormen van Sovon;
- alle beheerrelevante soorten worden gekarteerd;
- output van alle broedvogelgegevens als 'stippenkaart' (verspreidingskaart per soort) ten behoeve van een goede interpretatie in verspreiding en dichtheden per soort.

Naast de al genoemde doelstellingen heeft de inventarisatie voor de Vogelbeschermingswacht Noord-Veluwe ook als doelstelling om leden enthousiast te maken voor het uitvoeren van inventarisatiewerk en hen hiermee ervaring te laten opdoen. De inventarisatie stond daarbij onder leiding van leden met voldoende ervaring op dit gebied.

In de afgelopen decennia is het gebied Veluwemeerkust al vaker op broedvogels geïnventariseerd, al dan niet in delen. Zo werd al in 1997 het mondingsgebied van de Hierdense beek op broedvogels onderzocht. In 2000 werd een gedeelte van het gebied geïnventariseerd in het kader van het broedvogelatlasproject van Sovon. In 2004 werd het gehele Hierdense Poortgebied op broedvogels onderzocht. Leden van de Vogelbeschermingswacht ondersteunden hierbij de afdeling Noordwest-Veluwe van de KNNV, die in 2004 en 2005 een totale flora- en faunamonitoring uitvoerden binnen dit gebied. In 2013 en 2014 werd opnieuw deelgenomen aan het broedvogelatlasproject van Sovon, waarbij delen van De Bloemkampen en Polder Hoophuizen onderdeel waren van het onderzochte atlasblok 26-38. Binnen dit blok werden zowel de winter- als de broedvogels onderzocht. Tenslotte werd het huidige plot dus ook al in 2016 door onze vereniging op broedvogels onderzocht.

De voorgenoemde inventarisaties zijn niet allemaal overeenkomstig dezelfde (Sovon-) methodiek uitgevoerd en daardoor is het heel lastig om vergelijkingen te maken met de inventarisatiegegevens van voor 2016. Verderop in dit rapport worden om die reden vooral vergelijkingen getrokken tussen deze laatste twee inventarisaties.

3.2 Veldwerk

De broedvogelinventarisatie werd uitgevoerd in de periode maart t/m juni 2019, volgens het Broedvogel Monitoring Project van Sovon (BMP, type A) en de daarvoor in de handleiding vastgelegde werkwijze (Vergeer, Van Dijk et al., 2016).

Het te inventariseren gebied (totaal 424 ha) lag globaal tussen industrieterrein Lorentz bij Harderwijk aan de westzijde en de Killenbeek langs Droompark Bad Hoophuizen aan de oostzijde, met daarbinnen het stroom- en mondingsgebied van de Hierdense beek. De kustlijn van het Veluwemeer was de noordwestelijke grens en de zuidoostelijke grens werd gevormd door de bosrand van De Bloemkampen en het Grote Weiland.

Ten opzichte van de vorige inventarisatie in 2016 was het te inventariseren gebied nu kleiner, namelijk 424 ha, tegen 461 ha in 2016. Dit verschil wordt veroorzaakt omdat Natuurmonumenten een deel van het gebiedsdeel Bloemkampen/Grote Weiland uit het plot Veluwemeerkust heeft gehaald om daarvan een afzonderlijk plot te maken. Het betreft hier een deel tussen de Munnekesteege en de Killenbeekweg. Dit voor de specifieke botanische waarde van dit gedeelte om het zodoende afzonderlijk te kunnen inventariseren.

Gezien de omvang van het inventarisatiegebied werd het gebied net als in 2016 opgedeeld in een westelijk en een oostelijk deel. Het westelijke deel bestond uit de kuststrook tussen industrieterrein Lorentz en de monding van de Hierdense beek. Het oostelijke deel bevond zich globaal tussen de Hierdense beek en de Killenbeek(weg). De beide gebiedsdelen werden in groepsverband uitgevoerd, met een vaste coördinator die de gegevens vastlegde. Dit om de continuïteit en betrouwbaarheid van de gegevens te waarborgen. Vanwege de kwetsbaarheid van het gebied en om verstoring te voorkomen werden de ronden steeds met maximaal 5-6 personen gelopen. Er is zoveel mogelijk getracht om de beide delen rond dezelfde datum en onder vergelijkbare omstandigheden te inventariseren.

De inventarisatie bestond uit 6 ochtendbezoeken en 2 bezoeken na zonsondergang, speciaal voor de nachtactieve soorten (overeenkomstig werkwijze BMP-A). Het betrof hier een avondronde en een late avond- cq nachtronde.

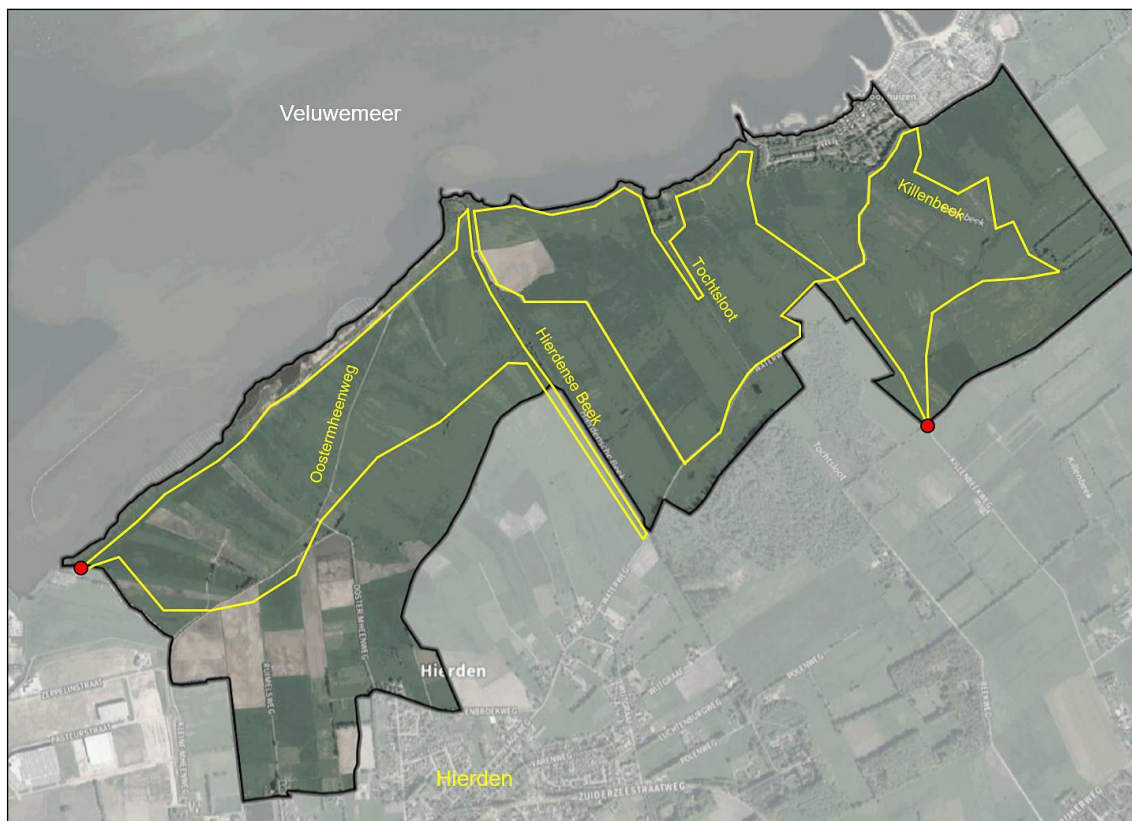
In onderstaande tabel staan de verdere details van deze veldbezoeken weergegeven. Daarnaast is het gebied door enkele leden ook buiten de inventarisatieronden bezocht, waarvan de waarnemingen als aanvulling op de inventarisatiegegevens zijn gebruikt.

	Datum	Begintijd	Eindtijd	Deel	Weertype	Wind	Temp.	Deeln.
1	Za. 30 maart	6.34 u.	10.08 u.	oost + west	zonnig	2 bft		6 + 5
2	Za. 13 april	6.05 u.	9.51 u.	oost + west	zonnig	2	± -2 °C	3 + 4
3	Za. 27 april	5.40 u.	9.30 u.	oost + west	regenachtig	3-4		2 + 5
4	Vr. 10 mei	5.12 u.	8.39 u.	west				4
5	Za. 11 mei	5.08 u.	9.19 u.	oost	bewolkt	3-4	3 °C	3
6	Do. 16 mei	20.30 u.	22.46 u.	west				2
7	Vr. 17 mei	20.34 u.	22.32 u.	oost				3
8	Vr. 24 mei	5.01 u.	8.42 u.	west				2
9	Za. 25 mei	4.45 u.	8.41 u.	oost		3		3
10	Vr. 7 juni	4.37 u.	8.22 u.	west				2
11	Vr. 14 juni	4.36 u.	7.38 u.	oost		3		3
12	Vr. 21 juni	23.03 u.	1.00 u.	oost + west		2		3

Hoewel de eerste ronden door voldoende personen gelopen konden worden was dit gaandeweg het voorjaar een steeds grotere uitdaging. Dit ook omdat meerdere ervaren personen in die periode om uiteenlopende redenen niet konden deelnemen. Desondanks zijn alle 8 noodzakelijke ronden in beide delen gelopen en over het algemeen onder gunstige telomstandigheden, hoewel deze niet altijd zijn vastgelegd. Dat de omstandigheden soms een beperkende factor kunnen zijn op de activiteit van vogels bleek wel op 27 april, toen het de hele ochtend regenachtig en vrij kil bleef. De laatste ronde op 21 juni was een nachtronde en daarbij konden onder prima omstandigheden beide gebiedsdelen in z'n geheel uitgevoerd worden.

Voor een overzicht van de weersomstandigheden in het voorjaar van 2019 wordt verwezen naar bijlage 1.

Tijdens de bezoeken werd er een vooraf vastgelegde route gelopen, zoals aangegeven op de onderstaande afbeelding. De beide routes werden voornamelijk met de klok mee gelopen, met tenminste tweemaal een tegengestelde looprichting. Dit vanwege de afname van zangactiviteit in de loop van de ochtend en om te voorkomen dat daardoor vroeg actieve soorten gemist zouden worden.

*Looproute tijdens de inventarisatie, voor zowel het westelijke als het oostelijke inventarisatiegebied.
De rode stippen geven het startpunt van de beide routes aan.*

De looproutes waren dit voorjaar wat langer dan in 2016. Dit na overleg met Natuurmonumenten, om zoveel mogelijk gebiedsdekkend te werk te gaan. Bij de vorige inventarisatie lag de nadruk wat meer op de randzones van de gebiedsdelen, wat helaas iets ten koste ging van de middengedeelten van het plot. Uitdaging daarbij was wel de tijdsduur, om te voorkomen dat we aan de late kant op het eindpunt waren. Vooral op warmere dagen neemt de zangactiviteit van vogels na 9.00 uur behoorlijk af. Ook daarom was het noodzakelijk om keuzes te maken en bijvoorbeeld het zuidelijke deel tussen de Oostermheenweg en de dorpskern Hierden deels buiten beschouwing te laten omdat hier de trefkans op schaarse soorten naar verwachting kleiner was.

In beide delen was de route goed beloopbaar, waarbij deels gebruik werd gemaakt van bestaande wegen en paden. Door de late maaidatum van veel percelen moest er in juni soms door grasland met een hoge vegetatie gelopen worden. Dit zorgde in de vroege uren soms voor een nat pak, maar bovenal voor een fraaie wandeling door geurende en zoemende, kruidenrijke vegetatie.

3.3 Verwerking en interpretatie gegevens

Anders dan de vorige keer is er voor het eerst digitaal ingevoerd in het veld. Het beheerteam van Natuurmonumenten had daarvoor twee tablets beschikbaar gesteld. Dit maakte het mogelijk om de waarnemingen zeer gedetailleerd in te tekenen, hoewel het soms ook wat technische probleempjes gaf bij het laden van de topografische onderlegger. Wel scheelde het veel invoerwerk na afloop van de rondes.

Na de invoer ter plaatse konden de gegevens bij thuiskomst geüpload worden naar de webmodule van Sovon. Na upload en controle van de ingevoerde gegevens is gebruik gemaakt van de automatische clustering in het programma. Deze clustering volgt strikt de Sovon-richtlijnen van het BMP-project. Dit maakt de output, de stippenkaarten, tot een zuivere vertaling van de ingevoerde waarnemingen. Alle soortkaarten zijn opgenomen in bijlage 2.

In de maand mei kleuren veel weides, slootkanten en perceelranden wit van het Fluitenkruid.

4. Resultaten

4.1 Soorten en aantallen

In het gebied Veluwemeerkust werden in 2019 totaal 54 vogelsoorten als zekere of (zeer) waarschijnlijke broedvogel vastgesteld. Hiervan komen 11 soorten voor op de 'Rode Lijst van bedreigde Nederlandse broedvogels' (2017). Dit betreft 20% van het totale aantal vastgestelde vogelsoorten in het gebied. Alle broedvogelsoorten zijn in onderstaand overzicht weergegeven, met markering van de Rode Lijstsoorten. In 2016 werden 60 soorten, waaronder 13 Rode Lijstsoorten, aangetroffen in het gebied.

Soort	'16	'19	Soort	'16	'19	Soort	'16	'19
Knobbelzwaan	5	4	Ransuil RL	0	1	Rietzanger	15	29
Grauwe gans	10	19	IJsvogel	1	0	Snor RL	0	3
Nijlgans	1	2	Groene specht RL	1	0	Baardman	0	1
Kuifeend	7	1	Grote bonte specht	3	3	Boomkruiper	3	3
Krakeend	1	1	Kleine bonte specht	1	0	Winterkoning	31	18
Wilde eend	6	15	Wielewaal RL	1	0	Merel	21	23
Krooneend	0	2	Zwarte kraai	4	6	Zanglijster	11	4
Kwartel	4	5	Pimpelmees	7	4	Grote lijster RL	0	1
Waterral	0	2	Koolmees	11	13	Roodborst	5	1
Fuut	9	9	Glanskop	1	0	Roodborsttapuit	15	17
Sperwer	1	0	Veldleeuwerik RL	1	3	Tapuit RL	1	0
Buizerd	2	3	Boerenzwaluw RL	8	8	Heggenmus	4	0
Boomvalk RL	1	0	Staartmees	1	0	Blauwborst	0	2
Waterhoen	1	2	Tjiftjaf	27	16	Gekr. roodstaart	0	1
Meerkoet	7	9	Fitis	18	9	Gele kwikstaart RL	2	0
Scholekster	2	1	Braamsluiper	1	1	Witte kwikstaart	4	2
Kleine plevier	1	0	Grasmus	21	29	Boompieper	8	0
Kievit	6	2	Tuinfluitier	18	6	Graspieper RL	37	74
Watersnip RL	1	1	Zwartkop	20	26	Vink	21	12
Tureluur RL	5	6	Sprinkhaanzanger	1	0	Putter	7	9
Holenduif	2	4	Spotvogel RL	1	2	Kneu RL	11	12
Houtduif	6	5	Bosrietzanger	20	11	Rietgors	31	47
Koekoek RL	1	2	Kleine karekiet	47	58			
						<i>Aantal territoria</i>	520	543
						Aantal soorten	60	54

RL : Rode Lijst soort.

Rode Lijsten bevatten soorten die bedreigd worden of kwetsbaar zijn. Rode Lijsten hebben geen juridische status, maar hebben in de praktijk wel een belangrijke signaleringsfunctie. Overheden en natuurbeheerders worden verondersteld met de soorten op deze lijst rekening te houden. Voor deze soorten geldt een hogere prioriteit bij het nemen van actieve beschermingsmaatregelen, bijvoorbeeld door hun leefgebieden te verbeteren.

De huidige 'Rode Lijst van bedreigde Nederlandse broedvogels' is in 2017 vastgesteld door het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV). Op deze Rode Lijst staan 87 Nederlandse broedvogels.

De 87 Rode Lijstsoorten zijn op te delen in vier categorieën: gevoelig, kwetsbaar, bedreigd en ernstig bedreigd. De 11 aangetroffen soorten van deze lijst in 2019 bevinden zich allen in de eerste twee categorieën.

Bij bovenstaande vergelijking van broedvogelaantallen moet in ogenschouw genomen worden dat de omvang van het telplot kleiner was in 2019 ten opzichte van 2016 (zie par. 3.2). In de behandeling van de soorten op de volgende pagina's zal hier nader op in gegaan worden.

4.2 Soortbesprekingen

In deze paragraaf zal voor een selectie vogelsoorten een nadere toelichting worden gegeven. Deze soorten zijn onderverdeeld in soortgroepen, gerangschikt naar deelbiotoop. Hierin zullen tenminste alle aangetroffen Rode Lijstsoorten en een aantal andere karakteristieke soorten belicht worden.

Watervogels

Dit betreft een vrij lastige soortgroep om vanaf de oever te inventariseren. Tijdens het inventariseren bevonden zich vaak veel vogels verder uit de kust op het Veluwemeer, waarbij het lastig te interpreteren is welke vogels als broedvogel een binding met de oeverzone hebben. Daarnaast biedt die oeverzone veel beschutting, waardoor het zicht achter de rietkragen beperkt is en er daardoor paartjes en baltsgedrag gemist kunnen worden. Desondanks is getracht een zo goed mogelijke weergave en interpretatie te geven aan de waargenomen soorten en aantallen.

Grauwe gans (19 terr.)

De Grauwe gans is een soort die niet te missen is langs de oevers van het Veluwemeer. Vanuit het oorspronkelijke kerngebied Oostvaardersplassen heeft de soort zich de afgelopen decennia explosief over Nederland verspreid. Daar waar de soort in de Oostvaardersplassen juist belangrijk was om het gebied open te houden, vormt het elders soms een bedreiging daar waar getracht wordt om rietzones juist uit te breiden. Het is een vrij lastig te interpreteren soort, aangezien de vogels in het vroege voorjaar vaak lange tijd rondzwerven langs en op de oevers. Na het uitvliegen van de jongen verzamelen ze zich soms in flinke families rond de kustlijn. Ten opzichte van 2016 is bijna een verdubbeling van het aantal territoria te zien, waarbij de paartjes in 2019 ook wat meer landinwaarts te vinden waren.

Kuifeend (1 terr.)

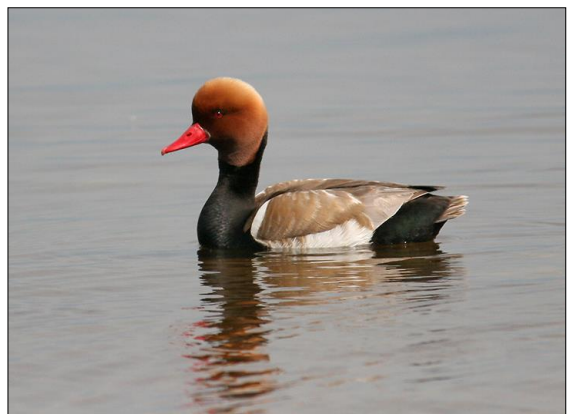
De Kuifeend liet zich minder zien dan tijdens de inventarisatie van 2016. Waar in 2016 nog 7 territoria werden geteld is er op basis van de ingetekende waarnemingen nu slechts één territorium uit de clustering gerold. Het ligt het meest voor de hand dat dit een interpretatieverschil is. Ook is het zeker niet ondenkbaar dat er, door het beperkte zicht op de buitenranden van de rietvegetaties, paartjes of broedindicerende vogels gemist zijn. Landelijk gezien heeft de soort zich in toenemende mate als broedvogel gevestigd, waar de soort voorheen vooral als overwinteraar in ons land en op de randmeren te zien was.

Wilde eend (15 terr.)

De Wilde eend laat dit jaar een flinke toename zien ten opzichte van 2016. In dat jaar werden er vooral paartjes gezien langs de kustlijn, terwijl de soort nu opvallend vaak inlandig te vinden was. Zo werden de inventariseerders regelmatig opgeschrikt door vogels die op korte afstand plotseling uit een sloot opvlogen. De vele slootoevers in de weidegebieden bieden een prima broedplek voor deze soort, zeker nu veel oevers meer afgevlakt zijn.

Krooneend (2 terr.)

Ten opzichte van 2016 is de Krooneend een erg leuke toevoeging op de broedvogellijst. Tijdens 4 van de 8 ronden werden enkele vogels gezien, allen langs de oostelijke kustlijn van het telgebied. De soort is het de laatste decennia steeds beter gaan doen op met name het Veluwemeer. Die toename is vrijwel zeker veroorzaakt door een sterke verbetering van de waterkwaliteit waardoor de waterplanten, als voedselbron van Krooneenden, het ook steeds beter zijn gaan doen.

Weide- en akkervogels

Op landelijk niveau staat deze soortgroep onder druk, door onder andere veranderd grondgebruik, verdroging, predatie en veranderingen door menselijke activiteit (recreatie, stadsuitbreiding etc.). Van oorsprong was het weidegebied ten noorden van Hierden en een deel van de Polder Hoophuizen een uitstekend weidevogelgebied, met dichtheden die vergelijkbaar waren met andere weidevogelbolwerken langs de voormalige Zuiderzeekust. In de afgelopen 25 jaar is dit dramatisch teruggelopen. Tot eind jaren '70 werden Korhoenders nog waargenomen tot bijna aan de kustlijn en tot in de jaren '80 waren er nog jaarlijks baltende en broedende Kemphanen aanwezig. In die periode werden nabij de monding Hierdense beek ook nog zingende Grauwe gorzen gehoord, maar ook deze zijn (net als elders in Nederland) in rap tempo verdwenen. Het is niet voor niets dat bijna de helft van de vastgestelde Rode Lijstsoorten in deze soortgroep vallen.

Net als in 2016 was ook dit jaar de Grutto de grote afwezige. Daarmee lijkt de status als voormalig weidevogelbolwerk helaas verleden tijd, aangezien het heel moeilijk is om de soort terug te krijgen op locaties waar ze hun trouwe broedplaatsen hebben verlaten. Ten opzichte van de vorige inventarisaties ontbreekt ook de Gele kwikstaart als Rode Lijstsoort en werd ook Kleine plevier dit jaar niet vastgesteld. Dat laatste is een logische ontwikkeling en bekend van deze pioniersoort, die stukjes natuurontwikkeling vaak maar eenjarig bezet.

Kwartel (5 terr.)

De Kwartel was bij beide inventarisaties een soort waar veel aandacht naar uit ging. Het is weliswaar geen Rode Lijstsoort, maar toch is het een schaarse bewoner van weidegebieden. Net als in 2016 kende de soort met 5 (destijds 4) territoria een goede bezetting van het gebied, allen gelokaliseerd op basis van de kenmerkende (kwik-me-diet) roep. Deze roep werd al tijdens de 3^e rondgang op 27 april gehoord nabij de Tochtsloot. Het is een typische soort van extensief beheerde graslanden, zoals in dit gebied. De soort arriveert echter vrij laat en is daardoor ook na de alom bekende maaidatum van 15 juni nog broedactief. Tijdens de ronde van 24 mei kregen de tellers zelfs kortstondig een roepende Kwartel te zien, wat een grote bijzonderheid is. Net als bij de vorige kartering werden rond eind mei de locaties van roepende Kwartels (ook die buiten de bezoeken werden gehoord) aan het beheerteam doorgegeven, zodat hier bij de maaiwerkzaamheden rekening mee gehouden kon worden. De soort is gebaat bij een late maaidatum en het gefaseerd maaien, zodat er voldoende dekking blijft voor rondzwervende jongen.

Kievit (2 terr.)

Samen met de Grutto staat de Kievit steeds meer symbool voor de snelle achteruitgang van weidevogels en het fenomeen 'silent spring'. Slechts 2 territoria, tegen nog 6 in 2016, is wel een erg zorgelijke ontwikkeling voor zo'n groot oppervlak aan broedbiotoop. Hoewel het gebiedsbeheer niet heel specifiek gericht is op herstel van weidevogelpopulaties, zijn er op het oog toch voldoende gunstige omstandigheden aanwezig om tot een succesvolle(re) bezetting te komen.

Watersnip (1 terr.) RL

Tijdens de eerste twee rondgangen van 30 maart en 13 april werden met name in de rietherstelzone van de westelijke kustlijn Watersnippen waargenomen. Na clustering, en filtering van doortrekkende en/of pleisterende vogels, bleef er alleen een geldig territorium over aan de zuidkant van de Oostermheenweg. In 2016 bevond zich het enige geval in de rietzone net ten noordoosten van de monding Hierdense beek.

Tureluur (6 terr.) RL

Anders dan de achteruitgang van Kievit is de stabilisatie en zelfs lichte toename van de Tureluur een opsteker. Net als in 2016 had de plasdrassituatie langs de westelijke kustlijn een gunstige aantrekkingskracht op deze soort. Dit laat de soortkaart ook goed zien, al zijn de territoria daar nogal geconcentreerd en zullen de werkelijke territoria/broedplaatsen zeker verspreider liggen in dat deelgebied. Langs de grindweg naar de monding van de Hierdense beek, in het oostelijke deel, was tijdens meerdere ronden een erg territoriaal paartje aanwezig naast het weggetje.

Veldleeuwerik (3 terr.) RL

De lichte toename van Veldleeuwerik was dit jaar een leuke verrassing: deze steeds schaarsere weidevogelsoort steeg van 1 naar 3 territoria. Er zijn blijkbaar ook lichtpuntjes, hoewel het verbinden van conclusies met dergelijke lage aantallen natuurlijk gevaarlijk is en valse hoop kan bieden. Landelijk is de Veldleeuwerik de laatste decennia dramatisch achteruitgegaan, met plaatselijk zelfs een achteruitgang van maar liefst 95%. De melancholieke, jodelende zang is helaas op steeds minder plaatsen te horen. Alle drie territoria bevonden zich dit jaar overigens in het westelijke deelgebied.

Graspieper (74 terr.) RL

Hoewel de Graspieper vaak wel op het waarnemingslijstje staat bij een bezoek aan een weidegebied, zoals de Veluwemeerkust, gaat de soort achteruit en is als 'gevoelig' opgenomen in de Rode Lijst. Toch zien we in ons inventarisatiegebied een verdubbeling van het aantal territoria in 2016! Enerzijds hadden we onze bedenking bij deze verdubbeling, omdat de soort vooral in de trektijd (tot begin mei) in grotere aantallen aanwezig was en er dan een flinke vertroebeling in de aantallen zit. Aan de andere kant zijn de middendelen van het gebied duidelijk beter in kaart gebracht dan in 2016 en zou dit een deel van de verklaring kunnen zijn. Bij de uitwerking van de resultaten hebben wij heel goed naar de bezoekaarten en autoclustering gekeken. Deze hanteert strikt de datumgrenzen en zou op die manier doortrekkende vogels er voldoende uit moeten filteren. Toch zien we op de uiteindelijke soortkaart (bijlage 2) wel stippen die erg dicht naast elkaar liggen of zelfs overlappen. Een andere oorzaak van het hoge aantal territoria kan mogelijk gezocht worden in het feit dat de graslanden zich in de voorbije drie jaar verder ontwikkeld hebben als gevolg van aangepast beheer en daardoor steeds geschikter zijn geworden voor dit soort vogelsoorten. De hiervoor genoemde zaken en ontwikkelingen kunnen uiteraard ook in combinatie met elkaar een rol spelen. Onze eigen inschatting is dat het werkelijke aantal territoria ergens tussen de 45 en 60 zou moeten liggen.

Struweelvogels

Met name langs de randen en overgangen van biotopen bevinden zich in het gebied mooie struweelranden, waar diverse karakteristieke soorten zijn aangetroffen. Een deel van die randzones viel bij deze monitoring weg ten opzichte van 2016. Het wegvallen van de Bloemkampzones uit het plot had duidelijk invloed op de vastgestelde aantallen van Tuinfluiter, Winterkoning, Zanglijster, Heggenmus en Vink. Als we de kaarten van Tjiftjaf en Fitis vergelijken met die van 2016 dan zien we dat dit ook invloed had op die soorten, maar in iets mindere mate. Een duidelijke verklaring voor de bijna halvering van deze soortterritoria blijft wat ongewis.

Grasmus (29 terr.)

Ondanks bovengenoemde wijziging in het inventarisatieplot nam het aantal Grasmussen juist toe in het gebied. Tijdens de inventarisatie van dit jaar zagen we op meer plekken in het gebied ruigtevegetaties langs sloot- en weideranden. Dat heeft duidelijk een gunstige invloed op soorten als Grasmus en Roodborsttapuit. Daarnaast waren de aanwezige Grasmussen dit voorjaar bijzonder vocaal in het gebied. Het wat monotone gebrabbel van de vogels was op veel plaatsen niet te missen.

Spotvogel (2 terr.) RL

Een verdubbeling van het enkele territorium in 2016, van een soort die op de Rode Lijst als gevoelig aangemerkt staat. Veel meer nog dan de Grasmus is de uitbundige zang van deze soort, met veel hoge uithalen en imitaties, niet te missen. Tijdens de ronde van 7 juni wist één van de deelnemers een zingende vogel in het struweel langs de Hierdense Beek vast te leggen (foto). In 2016 bevond zich het enige territorium in de bosrand nabij de Killenbeekweg, dat nu buiten het plot viel.

Roodborsttapuit (17 terr.)

De Roodborsttapuiten lieten een lichte toename zien ten opzichte van 2016 en waren in het veld tijdens alle ronden prominent aanwezig. Zoals bij de Grasmus al opgemerkt waren er duidelijk meer ruige randen te zien in het gebied, als gevolg van een tamelijk extensief gebruik en beheer. Wel zien we in vergelijking tot 2016 nu meer territoria in het oostelijke deel, waar de aantallen over beide gebiedsdelen in 2016 aardig gelijk waren. Ook bevonden territoria zich in 2019 soms best dicht bij elkaar. Bij de autoclustering hadden we daarom verwacht dat er meer ingetekende stippen tussenuit zouden vallen. De output, zoals te zien in bijlage 2, is wel een zuivere afspiegeling van het aantal aanwezige zingende- of alarmerende vogels en zou daarom kloppend moeten zijn.

Kneu (12 terr.) RL

Een kleine toename van de al best hoge aantallen uit 2016 van deze Rode Lijstsoort, met als status gevoelig. Destijds bevonden 4 van de 11 territoria zich in een ruigtestruweel van braam, meidoorn en vlier net ten zuiden van Bad Hoophuizen. Daar zat dat jaar ook het enige territorium Sprinkhaanzanger in het gebied. In 2019 was daar duidelijk minder te beleven en leek de vegetatie hier ook tamelijk uitgedund. De territoria van Kneu waren dit jaar meer verdeeld over het totale gebied.

Riet- en moerasvogels

Voor deze soortgroep is er een verschil in vegetatiedichtheid tussen het westelijke en het oostelijke inventarisatiegebied. Het westelijke deel kenmerkt zich door smalle en doorzichtige rietstroken, uitkomend in een wat breder stukje bij de monding Hierdense beek. In dit gedeelte is de rietvegetatie met nieuwe aanplant en voorzieningen tegen het wegvreten van nieuwe aangroei de laatste jaren flink uitgebreid. Het gedeelte ten oosten van de beek bevat enkele bredere delen van de rietkraag. Ten opzichte van 2016 konden we maar liefst 4 soorten beschrijven in deze soortgroep: Waterral, Snor, Baardman en Blauwborst. Een teken dat het uitbreiden van rietvegetaties loont, ook al blijft het een uitdaging om het jong opkomende riet te beschermen tegen de vraat van o.a. ganzen en meerkoeten. Helaas ontbrak echter de Sprinkhaanzanger, die iets meer gebaat is bij ruigte met een combinatie van riet en struweel.

Waterral (2 terr.)

De uitbreiding van riet- en moerasvegetatie langs de kustlijn heeft een gunstige uitwerking op soorten als Waterral. Met hun bekende speenvarkenachtige gegil verraden ze hun aanwezigheid. Een nieuwe broedvogelsoort ten opzichte van de vorige keer en nu aanwezig op twee plaatsen langs de nieuwe rietzones van de westelijke kustlijn.

Bosrietzanger (11 terr.)

Eigenlijk is de Bosrietzanger de enige soort uit deze groep die een opvallende teruggang laat zien. In 2016 werd de soort op maar liefst 20 locaties zingend vastgesteld, allen in het oostelijke gebiedsdeel. Dit voorjaar lag de nadruk opnieuw op dit gedeelte van het gebied, maar vielen er sowieso territoria weg door de wijziging in het plotdeel van de Bloemkampen.

Daarnaast kan deze soort ook een sterk wisselend broedseizoen hebben. Waarschijnlijk is er ook een link met de omstandigheden in het overwinteringsgebied in de Sahelzone, dat mede bepalend kan zijn op het navolgende broedseizoen in West-Europa.

Kleine karekiet (58 terr.)

De Kleine karekiet liet dit jaar een mooie toename zien van zo'n 25% (11 territoria). Als we van Kleine karekiet de soortkaart bekijken in de bijlage dan zien we een nauwelijks onderbroken lint van stippen/zangposten. Daarnaast zien we duidelijk dat ten opzichte van drie jaar geleden de inlandige rietvegetaties zijn toegenomen langs sloten en perceelranden. De Kleine karekiet staat bekend als een opportunist, die zelfs de bewoonde wereld niet schuwt en langs smalle stukjes riet in dorpen en steden (b.v. parkvijvers en sloten) kan broeden.

Rietzanger (29 terr.)

Als de we stippenkaarten van 2016 en 2019 van Rietzanger met elkaar vergelijken dan zien we een verschuiving van een hogere dichtheid langs de oostelijke kustlijn naar in 2019 de westelijke. De successie van riet zal hier zeker een rol hebben gespeeld in de toename van 14 naar 29 territoria. Daarnaast werden er ook meer rietvegetaties inlandig gebruikt, zoals bij Kleine karekiet en Rietgors. Een Rietzanger is over het algemeen niet heel kieskeurig en heeft niet veel riet nodig om een zangpost te bemannen. Hun krassende zang was tijdens de meeste rondes vanaf half april te horen.

Snor (3 terr.) RL

Een aangename verrassing is ook de toename van Snor: van 0 naar 3 territoria is zeker geen slechte score voor een Rode Lijstsoort. Deze schaarse soort broedt op steeds minder plaatsen langs onze randmeren en is vooral gebaat bij een bredere rietvegetatie met bij voorkeur weinig struweel. Dat soort brede zones vind je langs de Veluwemeerkust slechts op enkele plaatsen langs de Gelderse oever. De bredere zones langs het plot werden dan ook alle drie bezet door een snorrende vogel.

Blauwborst (2 terr.)

Evenals Snor en Baardman was ook de aanwezigheid van Blauwborst nieuw ten opzichte van 2016. Maar daar waar Snor en Baardman echte rietbewoners zijn, met name van oude rietvegetaties, profiteert de Blauwborst vooral van verjonging in riet- en solitaire wilgvegetatie. Voor deze soort zou het gunstig zijn om niet alle rietzones helemaal te ontdoen van wilggroei, maar hier en daar een struikje op te laten schieten. Deze worden in de baltstijd vaak als hogere zangpost gebruikt, om van daaruit de bekende parachutevluchten te maken. Een genot om even bij stil te staan op een mooie ochtend!

Rietgors (47 terr.)

Net als de Kleine karekiet deed ook de Rietgors het dit voorjaar goed langs de Veluwemeerkust. De soortkaart in de bijlage laat een regelmatige bezetting langs de kustlijn zien, maar ook veel territoria langs de randen van sloten en andere rietvegetaties, die ook zijn toegenomen sinds 2016.

Bosvogels

Door het wegvallen van de bospercelen binnen het plot ten opzichte van 2016 is het ontbreken van de bosvogelsoorten Groene specht (RL) en Kleine bonte specht een logisch gevolg. Ook de Boompieper, die in 2016 nog met 8 territoria aanwezig was in het tussengebied en randzones van de bospercelen, ontbrak in 2019. De Wielewaal (RL) die in juni 2016 enkele malen zingend werd gehoord vanuit de bosrand langs de Munnekesteg werd daar voor het laatst nog in mei 2017 gehoord. Daarna zijn ons geen waarnemingen meer bekend. Een leuke soort in 2019 was wel de aanwezigheid van een territoriale Gekraagde roodstaart. Deze werd op 16 mei zingend aangetroffen in het bosje bij de monding van de Hierdense beek.

Overige soorten

Van de overige broedvogelsoorten beperken wij ons tot het toelichten van enkele karakteristieke soorten, die buiten de voorgaande categorieën vallen. Dit zijn de resterende Rode Lijstsoorten. Ten opzichte van 2016 ontbreken dit jaar helaas IJsvogel, Boomvalk en Tapuit als bijzondere soorten. Tapuit werd tijdens twee rondgangen in mei nog wel gezien, maar dit was nog ruim binnen de doortrekperiode en buiten de datumgrenzen van deze soort.

Koekoek (2 terr.) RL

Na het enkele territorium in 2016 waren er dit voorjaar 2 officiële territoria van Koekoek. De eerste zangpost bevond zich in het mondingsgebied van de Hierdense beek en de tweede vogel werd een eindje verder noordoostelijk richting Bad Hoophuizen roepend gehoord. Het is misschien niet helemaal uit te sluiten dat het hier om dezelfde vogel ging, maar de autoclustering heeft het vertaald in 2 afzonderlijke territoria. De vogel die op 15 mei bij de monding bovenin een struik zat te roepen is op de bovenstaande foto vastgelegd.

Ransuil (1 terr.) RL

Een verrassende soort dit voorjaar was de vondst van een familie Ransuil, langs de Kleine Mheenweg, niet ver van de zuidelijke rand van het plot. Op 24 mei zaten een adulte vogel en 3 grote jongen (takkelingen) in een naaldboom te roesten. De vogels werden op deze foto (->) vastgelegd, met op de voorgrond de 3 jongen en daarachter verscholen de adulte vogel. Ransuilen zijn, net als de meeste uilensoorten, geen nestenbouwers en gebruiken over het algemeen gebruikte kraaiennesten om op te broeden. Tijdens de laatste ronde op 21 juni was er in dit bosje alleen nog een adulte vogel aanwezig. Ransuiljongen kunnen na het uitvliegen nog wekenlang in de buurt van het nest blijven, waar ze met hun hoge contactroep met elkaar in contact blijven.

Boerenwaluw (8 terr.) RL

Net als bij de vorige inventarisatie, en eigenlijk al sinds we ons herinneren van bezoeken aan het gebied, bewonen Boerenwaluwen de onderzijde van het betonbruggetje over de Hierdense beek. Het zogenaamde Duitse bruggetje, nabij de monding en de uitkijkhut, biedt een mooi beschutte broedgelegenheid. Vanaf de steile oever is het echter niet mogelijk om onder het bruggetje te kijken. Net als in 2016 hebben we daarom op basis van de rondvliegende adulte vogels het aantal broedparen op minimaal 8 geschat.

Grote lijster (1 terr.) RL

In tegenstelling tot soorten als Merel en Zanglijster is de Grote lijster een steeds schaarsere soort geworden. Hun wat melancholische zang wordt steeds vaker gemist op rondgangen in de schemering, dus was het extra leuk deze Rode Lijstsoort te kunnen toevoegen aan het soortenlijstje tijdens onze inventarisatie. De vogel werd vastgesteld in het soortenrijke bosje bij de monding Hierdense beek.

4.3 Overige waarnemingen

Naast de aangetroffen broedvogelsoorten werden er ook waarnemingen gedaan van niet-broedvogels. Hieronder een korte opsomming van enkele bijzondere soorten uit die categorie. Het betreft hier waarnemingen die tijdens de inventarisatieronden zijn gedaan.

Purperreiger

Op 13 april werd een overvliegende Purperreiger gezien nabij de Kleine Mheenweg. Dit was midden in de trekperiode van deze soort.

Lepelaar

Op 24 mei foerageerde een los individu langs de rietzone nabij de Kleine Mheenweg. Ondanks de late datum telt deze waarneming niet mee als territoriale vogel. De dichtstbijzijnde broedkolonie van Lepelaar is bij de Oostvaardersplassen in Flevoland.

Bruine kiekendief

Op 13 april werd een Bruine kiekendief gezien aan de westzijde van de Hierdense beek. Op 27 april was een foeragerende vogel aanwezig boven de kustlijn nabij de Kleine Mheenweg.

Rode wouw

In de vroege ochtend van 27 april kwam een Rode wouw laag over het gebied vliegen, nabij de Killenbeek. Dit was tijdens een motregenbui, waarbij de doortrekkende vogel even een pauze inlaste bovenin een boompje. Even later vervolgde deze zijn weg weer richting oost. Één van de deelnemers kon de vogel op foto vastleggen.

Boomvalk

Tijdens dezelfde rondgang in het oostelijke deel kwam er een Boomvalk hard langs vliegen. Deze was duidelijk op trek en volgde dezelfde lijn als de wouw, richting oost.

Witgat

Tijdens de laatste ochtendronde op 14 juni vloog een Witgat op uit de oeverzone van de Hierdense beek. Medio juni is de doortrekperiode van deze soort, die niet in Nederland broedt.

Oeverloper

Op 10 mei werd een Oeverloper waargenomen in de plasdraszone langs de rietkraag van het westelijke deel, nabij het einde van de Oostermheenweg.

Zoogdieren

Tijdens meerdere ronden werden hazen waargenomen. Daarnaast liet een Vos zich op 27 april in beide gebiedsdelen zien, langs de binnenrand van de rietkraag. Tijdens drie rondgangen werden er Reeën gezien, waarvan een groep van 6 en een groepje van 4 dieren op 30 maart in het oostelijke gebiedsdeel en in datzelfde deel totaal 4 dieren op 13 april. Edelherten, zoals bij de inventarisatie van 2016, werden er dit voorjaar niet gezien tijdens de inventarisatieronden.

Overige (online) waarnemingen

Daarnaast zijn er via de website Waarneming.nl ook waarnemingen ingevoerd van schaarse of zeldzame soorten binnen het inventarisatiegebied. Deze staan geregistreerd op het account van de Vogelbeschermingswacht Noord-Veluwe en zijn hier in te zien:

<https://vbwnoordveluwe.waarneming.nl>

5. Evaluatie

In het gebied Veluwemeerkust werden in het voorjaar van 2019 totaal 54 vogelsoorten als zekere of (zeer) waarschijnlijke broedvogel vastgesteld. Hiervan komen 11 soorten voor op de 'Rode Lijst van bedreigde Nederlandse broedvogels' (2017): Watersnip, Tureluur, Koekoek, Ransuil, Veldleeuwerik, Boerenzwaluw, Spotvogel, Snor, Grote lijster, Graspieper en Kneu.

Dit betreft 20% van het totale aantal vastgestelde vogelsoorten in het gebied. Rode Lijstsoorten zijn op te delen in vier categorieën: gevoelig, kwetsbaar, bedreigd en ernstig bedreigd. De 11 aangetroffen soorten van deze lijst bevinden zich allen in de eerste twee categorieën. In 2016 werden 60 soorten, waaronder 13 Rode Lijstsoorten, aangetroffen in het gebied.

Op basis van de vastgestelde soorten en de interpretatie van hun aanwezigheid kunnen we het volgende concluderen:

- bij vergelijking van territoria tussen 2016 en 2019 moet in ogenschouw genomen worden dat de omvang van het telplot kleiner was in 2019 ten opzichte van de vorige inventarisatie. Daarnaast heeft er in gedeelten een verandering in biotoop plaatsgevonden, waaronder een afname in bosareaal. In de uitwerking van de soortresultaten is hier rekening mee gehouden;
- ondanks de lichte terugloop van soorten (van 60 naar 54) werden er wel iets meer territoria vastgesteld; 543 tegen 520 in 2016;
- nieuwe broedvogelsoorten (8) ten opzichte van 2016 waren; Krooneend, Waterral, Ransuil, Snor, Baardman, Grote lijster, Blauwborst en Gekraagde roodstaart;
- afwezige vogelsoorten (14) ten opzichte van 2016 waren; Sperwer, Boomvalk, Kleine plevier, IJsvogel, Groene specht, Kleine bonte specht, Wielewaal, Glanskop, Staartmees, Sprinkhaanzanger, Tapuit, Heggenmus, Gele kwikstaart en Boompieper;
- de grootste oorzaak van het wegvallen van een aantal struweel- en bossoorten lijkt het wegvallen uit het inventarisatieplot van stukken bosrandzones langs de Bloemkampen;
- de aanwezige watervogels langs de kustlijn laten zich vaak lastig inventariseren/interpreteren. Wilde eend liet zich duidelijk ook vaker inlandig zien. De vele slootoevers in de weidegebieden bieden een prima broedplek voor deze soort. De Krooneend was dit voorjaar een leuke toevoeging;
- naast opnieuw de afwezigheid van Grutto is ook de afname van Kievit reden tot zorg. De 'Silent spring' zet zich dus helaas voort, hoewel Veldleeuwerik en Graspieper positieve uitzonderingen waren. Ook Tureluur en Kwartel lijken zich goed te kunnen handhaven in het gebied. De late maaidatum blijft mede bepalend voor het broedsucces;
- bij de zogenaamde struweelsoorten zagen we een teruggang van een heel aantal soorten, als gevolg van de bovengenoemde plotwijziging. Grasmus en Roodborsttapuit profiteerden juist van ruigtevegetaties langs sloot- en weideranden;
- de uitbreiding van riet- en moerasvegetatie langs de kustlijn heeft een gunstige uitwerking op specifieke doelsoorten, zoals Snor, Waterral, Rietzanger, Baardman en Blauwborst. Kleine karekiet en Rietgors profiteerden daarnaast ook van de vele rietranden langs sloten en graslanden;
- van de overige soorten wisten Koekoek en Boerenzwaluw stand te houden in het gebied. Ransuil en Grote lijster waren leuke toevoegingen aan de soortenlijst;
- de aanwezige plasdrassituatie langs de kustlijn had vooral in de beginjaren na de herinrichting een grote aantrekkingskracht op doortrekkende steltlopers, waarvan ook pionierssoorten als Kleine plevier kortstondig profiteerden.

Naar aanleiding van de uitgevoerde inventarisatie en de daaruit voortgekomen resultaten zijn er een aantal zaken die aandacht vragen in beheer, (verdere) ontwikkeling en optimalisatie van het gebied.

Zoals genoemd lijkt het rietherstelproject zich uit te betalen in een toename van riet- en moerasvogels. Het behouden en eventueel uitbreiden, met daarbij het tegengaan van vraat van jonge uitgroei, is daarbij van belang. In het beheer is ook het maaibeheer van riet van groot belang, waarbij het maaien in fasen en met vastgestelde cycli uitgevoerd wordt, zodat er jaarlijks voldoende overjarig riet blijft staan. Voor soorten als Baardman, Waterral en Roerdomp biedt dit buiten het broedseizoen eveneens leef- en foerageerbiotoop. De Grote karekiet, die hopelijk in de toekomst het gebied weer weet te vinden, is juist gebaat bij zogenaamd waterriet; dik en lang riet dat permanent in het water staat. Herstelprojecten elders langs het Veluwe- en Drontermeer lijken de laatste twee jaar haar eerste vruchten af te werpen.

In het uitgevoerde beheer is het ons opgevallen dat Natuurmonumenten met hulp van vrijwilligers probeert de rietzones schoon te houden van wilg- en andere struweelbegroeiing. Voor soorten als Snor en Baardman is dat een verbetering, maar zoals in de uitwerking aangegeven is het aan te bevelen om niet alle solitaire struiken te verwijderen. Het hier en daar laten opkomen van wilg kan een gunstige uitwerking hebben op onder andere Blauwborst, Bosrietzanger en Sprinkhaanzanger die het vaak dankbaar gebruiken als hoge zangpost bij de vestiging van hun broedterritorium.

Voor weidevogels is daarnaast het maaibeheer van graslanden van cruciaal belang. Het is sterk te overwegen om het aantal percelen met een verlate maaidatum (na 15 juni) te vergroten. Het in fasen of stroken maaien kan ook een gunstig effect hebben op broedvogels als Kwartel en de nog redelijk aanwezige Tureluurs. Of daarmee onze nationale trots, de Grutto, zal terugkeren is niet te zeggen. De omstandigheden in dit gebied lijken niet ongunstig voor deze soort en toch lijken ze het al jaren links te laten liggen en lijkt nu ook Kievit hetzelfde spoor te volgen. Daarnaast ontbrak ook Gele kwikstaart dit voorjaar, terwijl het kustgebied aan het einde van de Oostermheenweg al jarenlang een vaste pleisterplaats is van vele tientallen, tot soms wel honderden, doortrekkende Gele kwikstaarten van diverse (onder) soorten.

Samengevat concluderen wij opnieuw dat het gebied Veluwemeerkust een hoge dichtheid aan schaarse en karakteristieke vogelsoorten huisvest en op flora- en faunagebied grote natuurwaarden bezit. Het gebied biedt daarnaast voldoende potentie om die waarden in de komende jaren verder te ontwikkelen en te optimaliseren. Wij blijven als vereniging deze ontwikkelingen met veel belangstelling volgen en zouden met plezier in de nabije toekomst het gebied opnieuw willen inventariseren.

6. Literatuur

K.A.O. Eichhorn 2010. 'Florakartering Veluwemeerkust' (rapport EE-1003a). Bureau Eichhorn Ecologie, Zeist.

Vergeer J.W., Van Dijk A.J., Boele A., Van Bruggen J. & Hustings F. 2016. 'Handleiding Sovon Broedvogelonderzoek: Broedvogel Monitoring Project en Kolonievogels'. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Van Kleunen A., Foppen R. & van Turnhout C. 2017. 'Basisrapport voor de Rode Lijst Vogels 2016 volgens Nederlandse en IUCN-criteria'. Sovon-rapport 2017/34. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Van den Hoek B. e.a. 2017. 'Broedvogelinventarisatie Veluwemeerkust 2016'. Vogelbeschermingswacht Noord-Veluwe.

Sovon Vogelonderzoek Nederland 2018. 'Vogelatlas van Nederland. Broedvogels, wintervogels en 40 jaar verandering'. Kosmos Uitgevers, Utrecht/Antwerpen.

7. Deelnemers

Wij danken de volgende leden van de Vogelbeschermingswacht, voor hun actieve deelname aan deze inventarisatie:

Louw den Besten - Dik Bos - Frans Deuring - Dick Dooyewaard - Wolbert Hermus - Benno van den Hoek - Kees Kraaijeveld - Erna Licht - Rob Nijman - Jan de Pagter - Rik de Pagter - Roel Pannekoek - Paulien van Poppel - Gert van Veldhuizen - André de Weerd.

Colofon

Uitgave: december 2020
Samenstelling: Benno van den Hoek

Foto's in dit verslag:

Gerrit Rekers, Natuurmonumenten (pag. 2 & 18), Roel Pannekoek (pag. 5 & 8), Chris Herzog (pag. 10), Jan Nijendijk (pag. 11) en Kees Kraaijeveld (pag. 13, 15 & 16).

Foto's omslag: Gerrit Rekers, Natuurmonumenten (achtergrond), Bart Stornebrink (Blauwborst) en Chris Herzog (Tureluur). Tekening Rietgors (voorblad): Ruud Weenink.

Vogelbeschermingswacht Noord-Veluwe

Voorzitter: Louw den Besten I.denbesten@chello.nl
Secretaris: Benno van den Hoek bennovdhoek@hotmail.com

WWW.VBWNORDVELUWE.NL

Bijlage 1: Weersomstandigheden 2019

Het weer is van invloed op de activiteit van vogels en daardoor op de doelmatigheid van het inventariseren. Harde wind, neerslag en lage temperaturen zijn belemmerende factoren. Veel territoriale activiteit neemt later op de dag ook af bij hoge temperaturen. Daarom wordt hier een korte beschrijving van het weer in het broedseizoen van 2019 gegeven aan de hand van de maandoverzichten van het KNMI.

Maart

Met een gemiddelde temperatuur van 8,0°C in De Bilt was maart zeer zacht. De maand kende een duidelijke tweedeling. De eerste achttien dagen was het onstuimig met regelmatig veel wind en neerslag. Een westelijke stroming zorgde voor aanvoer van diverse depressies vanaf de oceaan. De temperatuur bleef hierbij op de meeste dagen boven normaal. De eerste tien dagen van de maand lag de gemiddelde temperatuur zelfs ruim drie graden boven normaal. Vanaf de 19e werd het rustiger weer. De maand was nat met gemiddeld over het land 94 mm neerslag, tegen normaal 68 mm. Bijna alle neerslag viel de eerste achttien dagen van de maand. Op 7 maart viel landelijk gemiddeld bijna 14 mm, in het midden van het land zelfs 20-25 mm. De hoeveelheid zon was met gemiddeld over het land 129 uren vrijwel gelijk aan normaal.

April

April was met een gemiddelde temperatuur van 10,9 °C zeer zacht. Dit is goed voor een 7e plaats in de lijst van zachtste aprilmaanden sinds 1901. De maand werd gekenmerkt door een sterk wisselend weerbeeld. Het koudst was het in de periode van 11 tot en met 14 april, met in de nachten landinwaarts op veel plaatsen lichte vorst. Op de 13e vielen er lokaal winterse buien, met vooral in het noorden en oosten ook (natte) sneeuw. Halverwege de maand werd de stroming meer zuidoostelijk. Dit was het begin van een lange periode met overwegend droog, zonnig en warm weer. In de Bilt kwam het met 24,8 °C op 22 april en 24,9 °C op 24 april twee keer net niet tot een zomerse dag. De warmte werd op 24 april verdreven door een koufront met zware onweersbuien in het oosten en noordoosten, waarna er een koeler en wisselvalliger weertype aanbrak. April was verder een zeer zonnige maand, met gemiddeld over het land 241 uur zon.

Mei

Met een gemiddelde temperatuur van 11,7 °C verliep de maand mei koel. Hiermee kwam een einde aan een lange reeks van maanden met een bovengemiddelde temperatuur. De eerste tien dagen van mei waren koel en licht wisselvallig onder invloed van een noordelijke stroming. De temperatuur kwam hierbij in het oosten van het land 's nachts op meerdere dagen onder het vriespunt. Vanaf 11 mei kwam het weer onder invloed van hogedrukgebieden en werd het droog en zonnig weer. Vanaf de 16e werd het wisselvalliger en minder zonnig, maar namen de temperaturen geleidelijk toe. In totaal telde mei zeven warme dagen (max. temp. 20°C of hoger) en geen zomerse dag (max. temp. 25°C of hoger), tegen een langjarig gemiddelde van resp. tien en drie. Gemiddeld over het land was de maand met 33 mm neerslag droog en met 223 uren vrij zonnig.

Juni

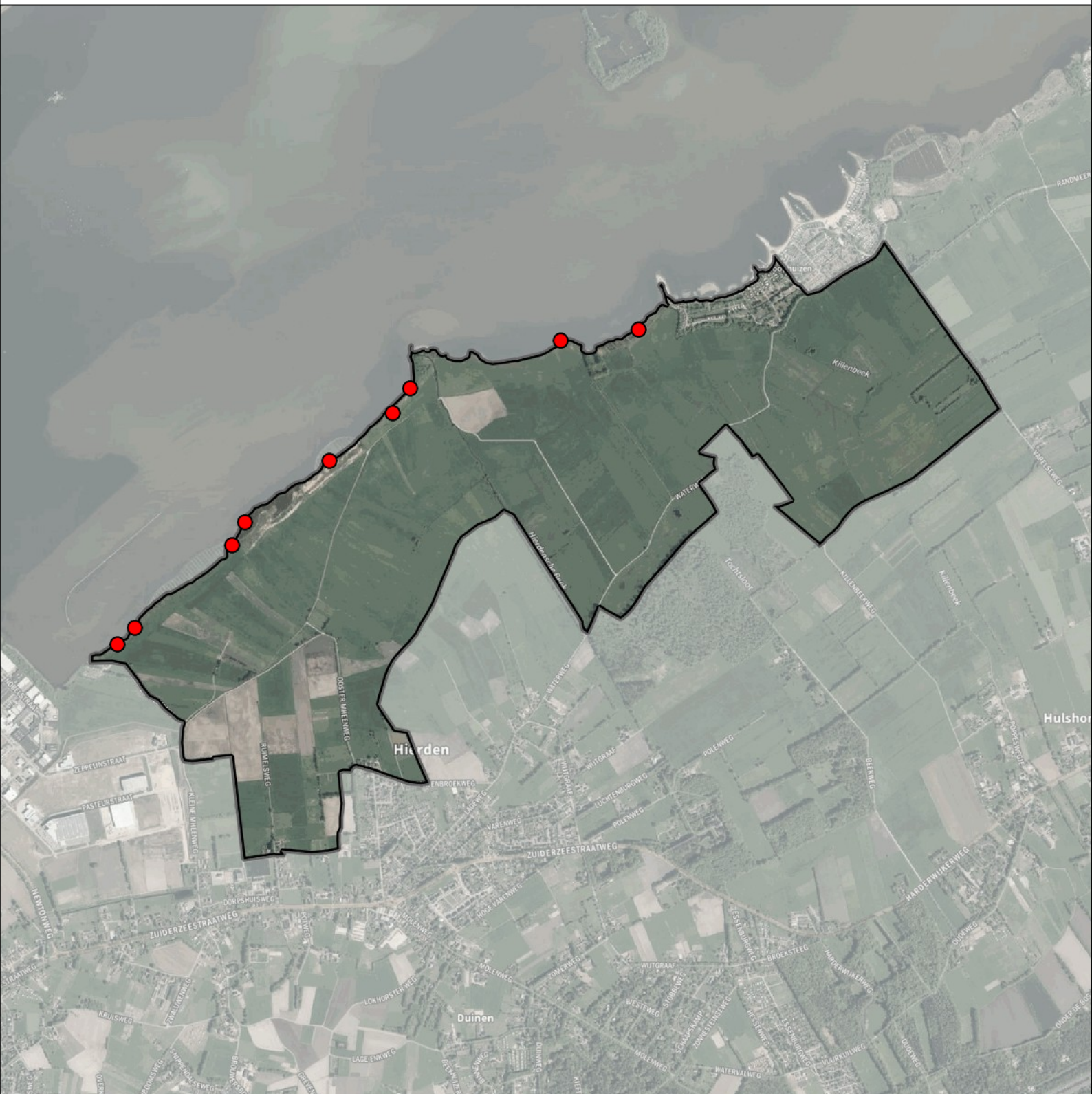
Met een etmaalgemiddelde temperatuur van 18,1°C in De Bilt was het de warmste juni maand sinds 1901. Op 2 juni werd in de Bilt de eerste tropische dag van het zomerseizoen genoteerd. Daarna volgde onder invloed van storingen boven West-Europa een wisselvallige periode met temperaturen rond normaal, die tot halverwege de maand duurde. De warmte werd vanaf de 19e enkele dagen onderbroken door een storing boven West-Europa, waarna de stroming zuidoostelijk werd en de temperatuur weer snel steeg. Op 25 juni werd het zeer warm met temperaturen tot rond 35°C in het oosten en zuidoosten. De maand telde in totaal negen zomerse dagen en vier tropische dagen, tegen normaal vijf en één. In het zuidoosten waren er plaatselijk 17 zomerse en zes tropische dagen. Met gemiddeld over het land 82 mm neerslag was de maand nat en met gemiddeld ongeveer 266 uren zon was juni zeer zonnig, zeker in de laatste week van de maand.

In onderstaande tabel zijn enkele weersvariabelen (gemiddelde temperatuur, hoeveelheid neerslag en aantal zonuren per maand) samengevat uit de periode maart-juni, op basis van gegevens van het KNMI, station De Bilt. Ref staat voor langjarig gemiddelde (1981-2010).

	Gem. temp °C	Ref.	Neerslag in mm	Ref.	Zonuren per maand	Ref.
Maart	8,0	6,2	94	68	129	125
April	10,9	9,2	27	44	241	179
Mei	11,7	13,1	33	61	223	213
Juni	18,1	15,6	82	68	266	201

Bijlage 2: Verspreidingskaarten per soort

Fuut 9 territoria

Legenda:

- Telgebied
- Geldig territorium

Periode:

2019

Telgebied:

966 Veluwemeer kust

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens	fusieafstand	
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen			datumg.
.	X	X	X					2	1	15-4 t/m 15-6	1000

Knobbelzwaan 4 territoria

Legenda:

- Telgebied
- Geldig territorium

Periode:

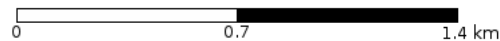
2019

Telgebied:

966 Veluwemeer kust

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand		
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen		datumg.	
.	X	X	X					2	1	20-4 t/m 20-7	2500

Grauwe Gans 19 territoria

Legenda:

- Telgebied
- Geldig territorium

Periode:

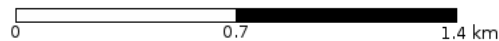
2019

Telgebied:

966 Veluwemeer kust

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand		
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen		datumg.	
.	X	X	X						1	1-3 t/m 15-4	2500

Nijlgans 2 territoria

Legenda:

- Telgebied
- Geldig territorium

Periode:

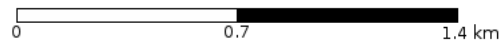
2019

Telgebied:

966 Veluwemeer kust

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand		
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen		datumg.	
.	X	X	X					2	1	15-3 t/m 15-5	2500

Krakeend 1territorium

Legenda:

- Telgebied
- Geldig territorium

Periode:

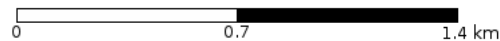
2019

Telgebied:

966 Veluwemeer kust

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens	fusieafstand	
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen			datumg.
X	X	X	X					2	1	20-4 t/m 15-6	1000

Wilde Eend 15 territoria

Legenda:

- Telgebied
- Geldig territorium

Periode:

2019

Telgebied:

966 Veluwemeer kust

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand		
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen		datumg.	
man	X	X	X					2	1	1-4 t/m 10-5	1000

Krooneend 2 territoria

Legenda:

- Telgebied
- Geldig territorium

Periode:

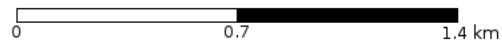
2019

Telgebied:

966 Veluwemeer kust

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens	fusieafstand	
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen			datumg.
X	X	X	X					2	1	30-4 t/m 15-6	1000

Kuifeend 1 territorium

Legenda:

- Telgebied
- Geldig territorium

Periode:

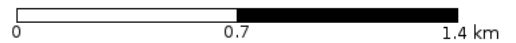
2019

Telgebied:

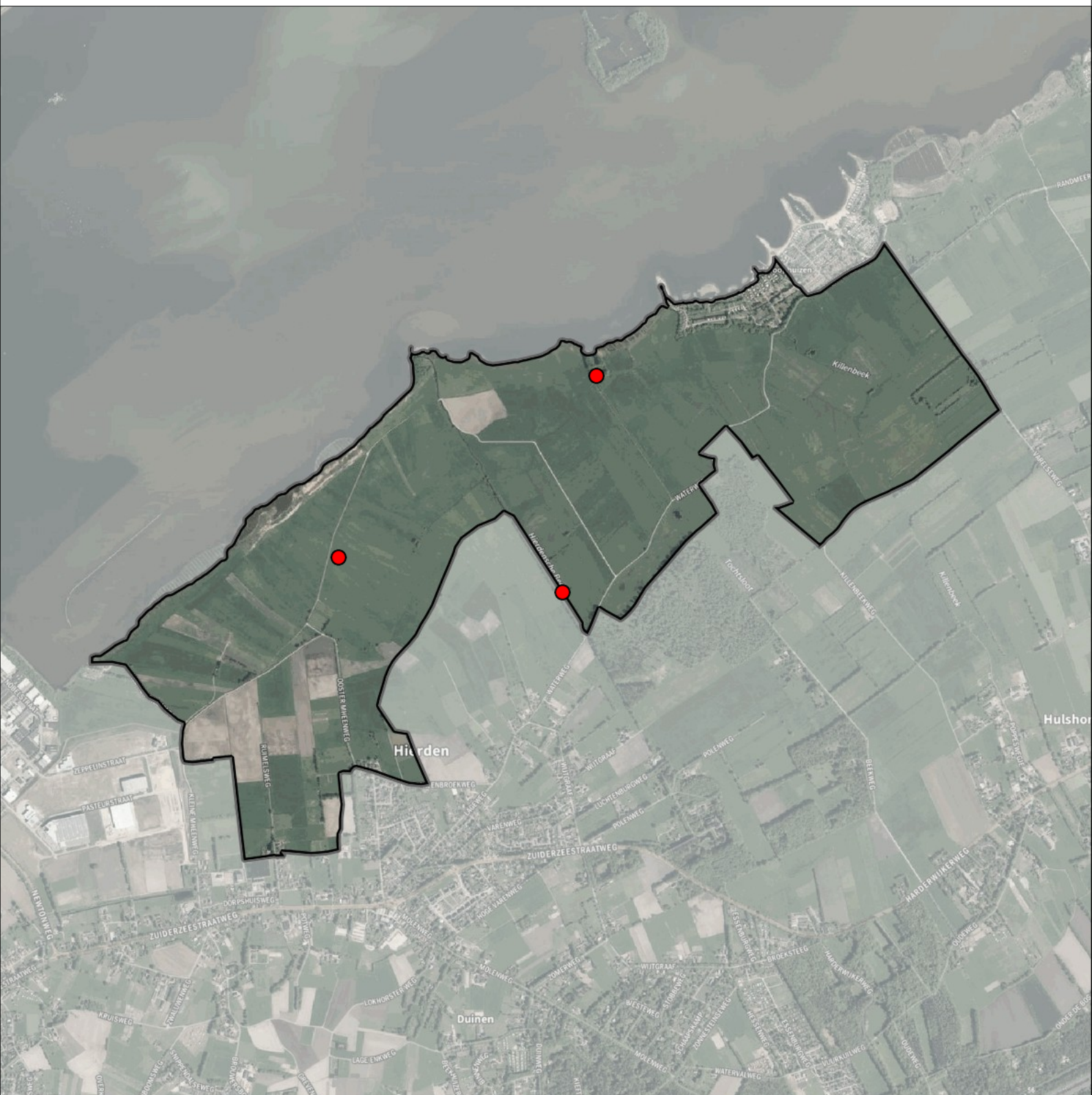
966 Veluwemeer kust

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand		
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen		datumg.	
man	X	X	X					2	1	15-5 t/m 30-6	1000

Buizerd 3 territoria

Legenda:

- Telgebied
- Geldig territorium

Periode:

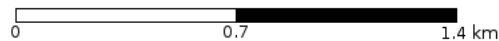
2019

Telgebied:

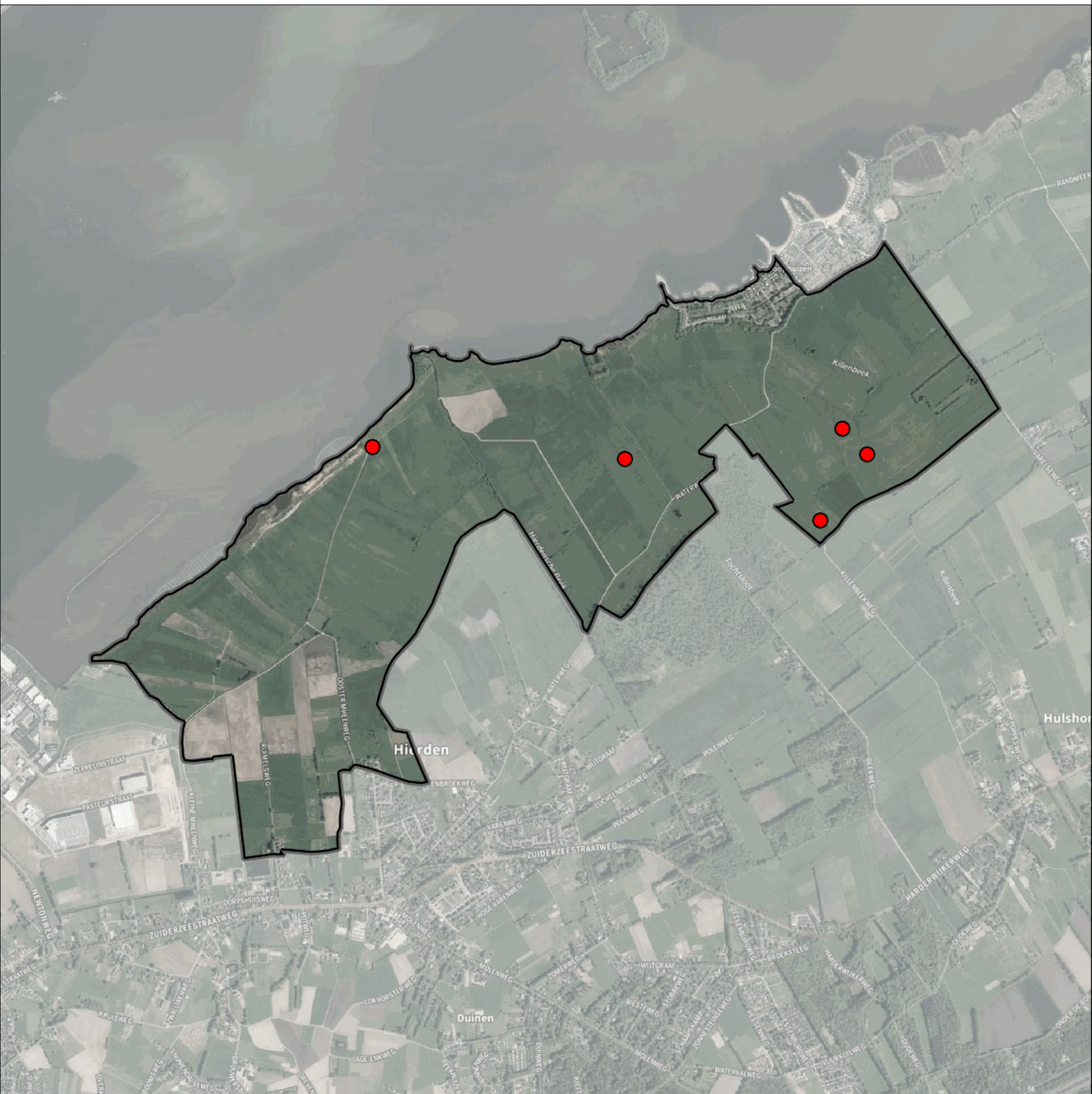
966 Veluwemeer kust

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens	fusie-afstand	
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen			datumg.
.	X	X	X					3	2	1-2 t/m 15-7	1000

Kwartel 5 territoria

Legenda:

- Telgebied
- Geldig territorium

Periode:

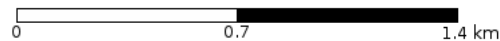
2019

Telgebied:

966 Veluwemeer kust

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand		
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen		datumg.	
X	X	X	X						1	20-5 t/m 31-7	1000

Wateral 2 territoria

Legenda:

- Telgebied
- Geldig territorium

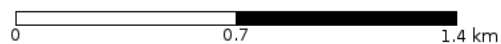
Periode:

2019

Telgebied:

966 Veluwemeer kust

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand		
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen		datumg.	datumgrens
.	.	X	X					1	1	15-4 t/m 10-7	200
X	X	.	.					2	1	15-4 t/m 10-7	200

Waterhoen 2 territoria

Legenda:

- Telgebied
- Geldig territorium

Periode:

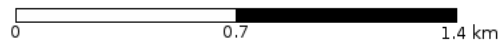
2019

Telgebied:

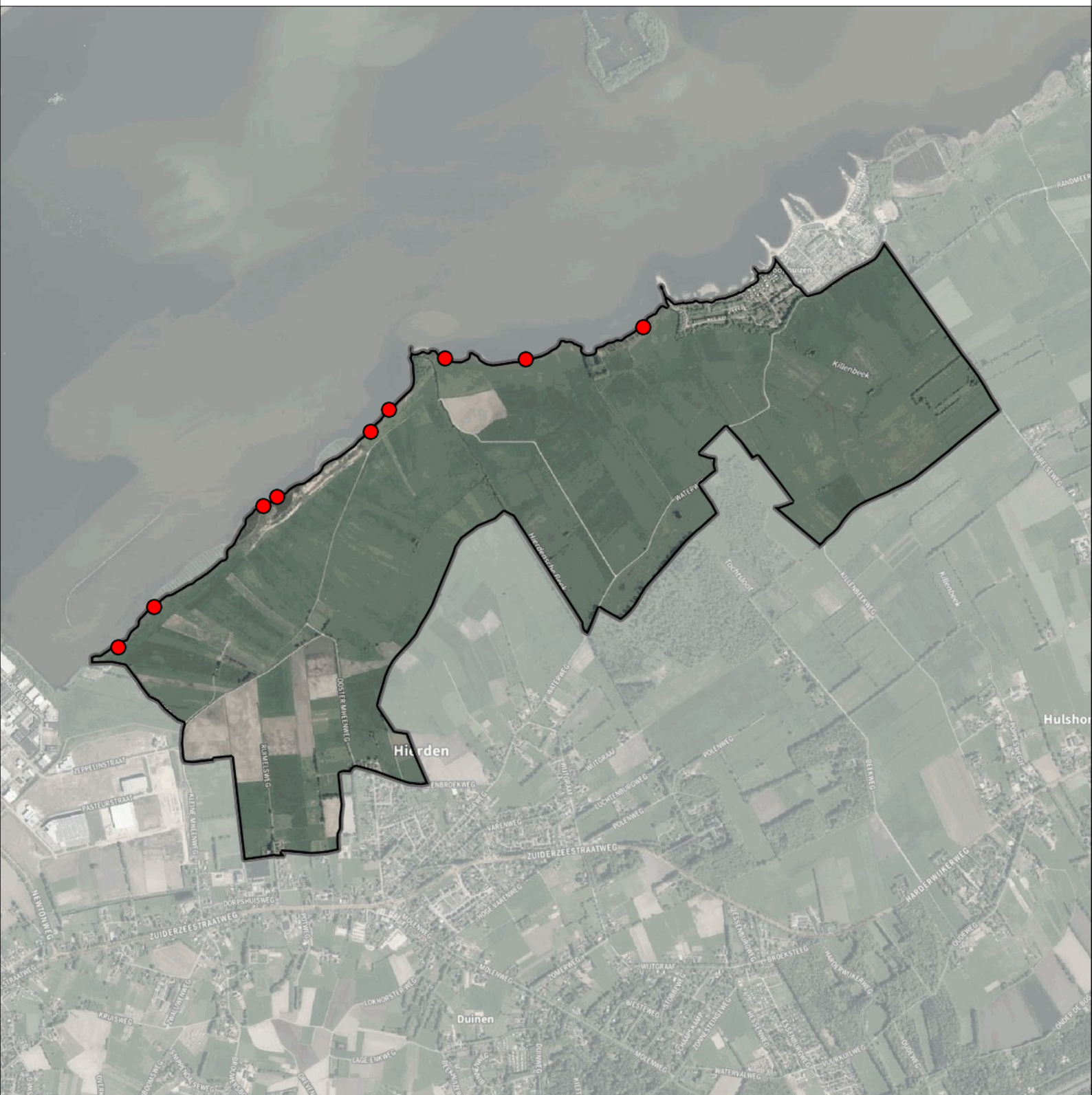
966 Veluwemeer kust

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand		
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen		datumg.	
X	X	X	X						1	20-4 t/m 15-6	300

Meerkoet 9 territoria

Legenda:

- Telgebied
- Geldig territorium

Periode:

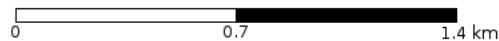
2019

Telgebied:

966 Veluwemeer kust

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens	fusieafstand	
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen			datumg.
X	X	X	X					2	1	20-4 t/m 10-6	500

Scholekster 1 territorium

Legenda:

- Telgebied
- Geldig territorium

Periode:

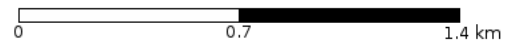
2019

Telgebied:

966 Veluwemeer kust

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens	fusieafstand	
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen			datumg.
.	X	X	X					2	1	30-4 t/m 10-6	1000

Kievit 2 territoria

Legenda:

- Telgebied
- Geldig territorium

Periode:

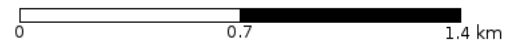
2019

Telgebied:

966 Veluwemeer kust

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand		
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen		datumg.	
man	X	X	X					2	1	1-4 t/m 10-5	1000

Watersnip 1 territorium

Legenda:

- Telgebied
- Geldig territorium

Periode:

2019

Telgebied:

966 Veluwemeer kust

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand		
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen		datumg.	datumgrens
.	.	X	X					1		20-4 t/m 30-6	1000
X	X	.	.					1		15-5 t/m 30-6	1000

Tureluur 6 territoria

Legenda:

- Telgebied
- Geldig territorium

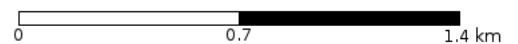
Periode:

2019

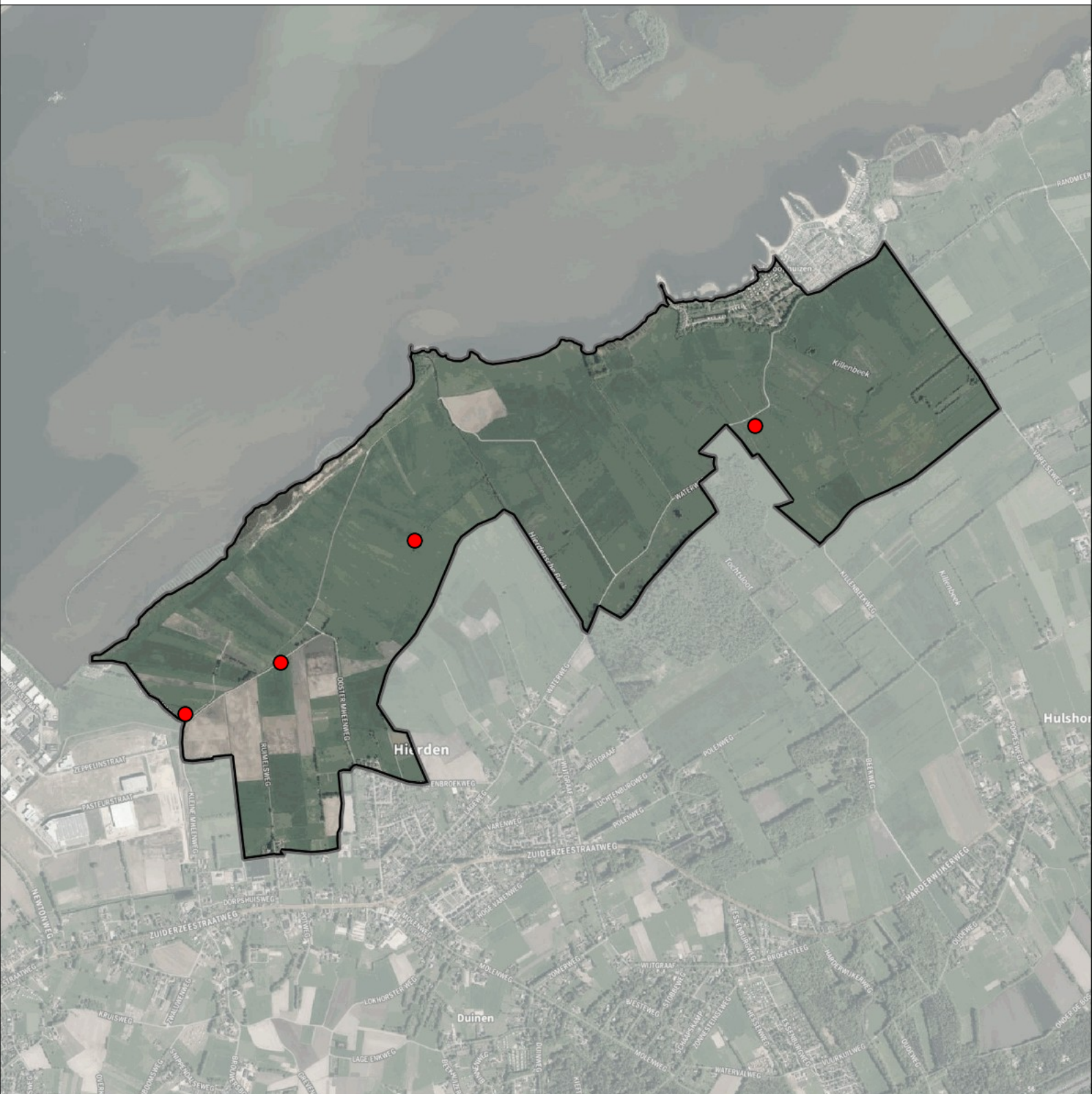
Telgebied:

966 Veluwemeer kust

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand		
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen		datumg.	datumgrens
.	.	X	X					2	1	20-4 t/m 15-6	1000
X	X	.	.					2	1	15-5 t/m 15-6	1000

Holenduif 4 territoria

Legenda:

- Telgebied
- Geldig territorium

Periode:

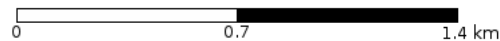
2019

Telgebied:

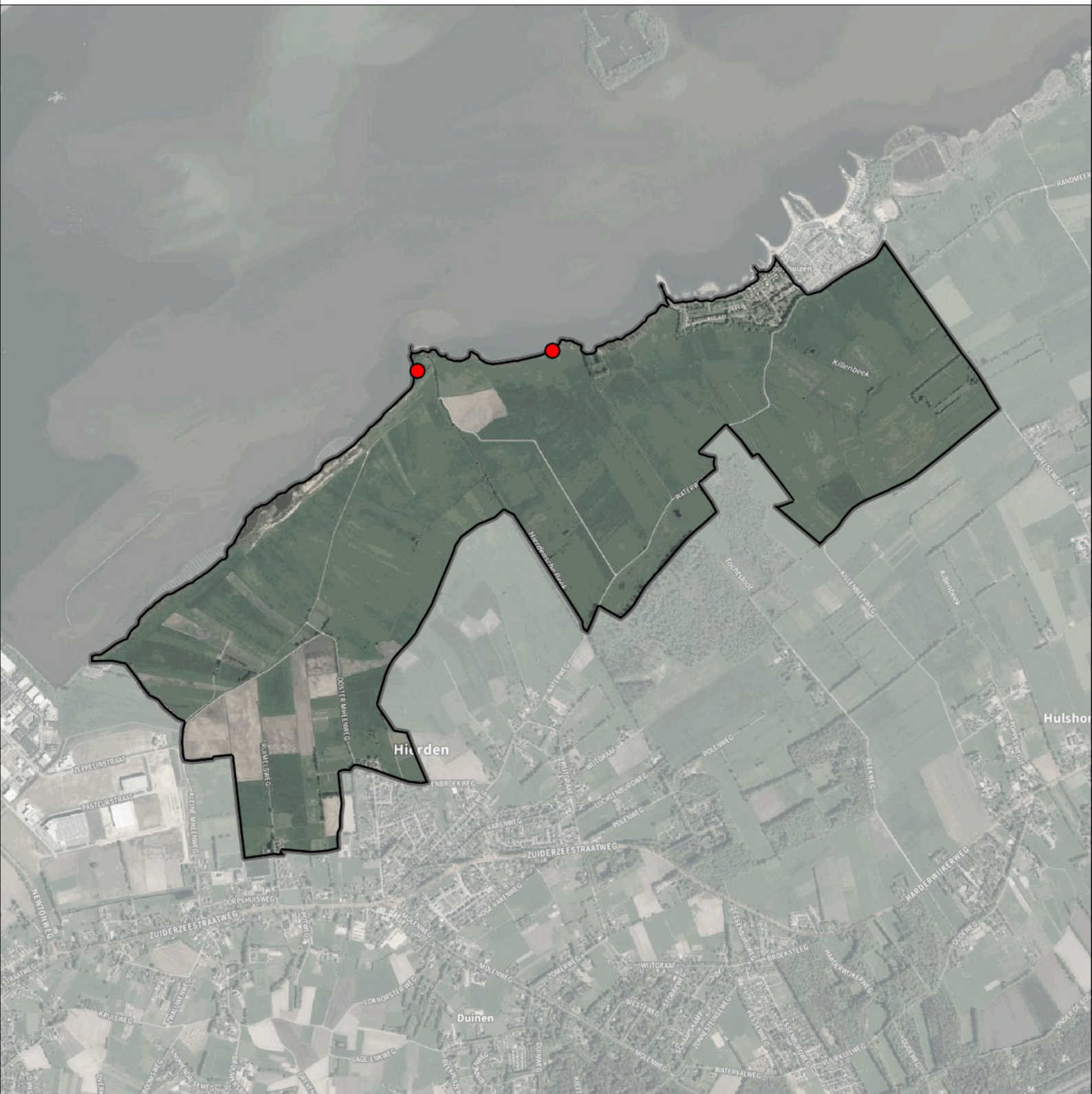
966 Veluwemeer kust

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand		
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen		datumg.	
.	X	X	X						1	1-3 t/m 31-7	300

Koekoek 2 territoria

Legenda:

- Telgebied
- Geldig territorium

Periode:

2019

Telgebied:

966 Veluwemeer kust

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens	fusie-afstand	
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen			datumg.
.	.	X	X	JA	1-6	7-13	14+		1	10-5 t/m 25-6	1000

Ransuil 1 territorium

Legenda:

- Telgebied
- Geldig territorium

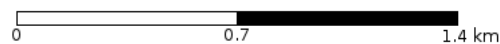
Periode:

2019

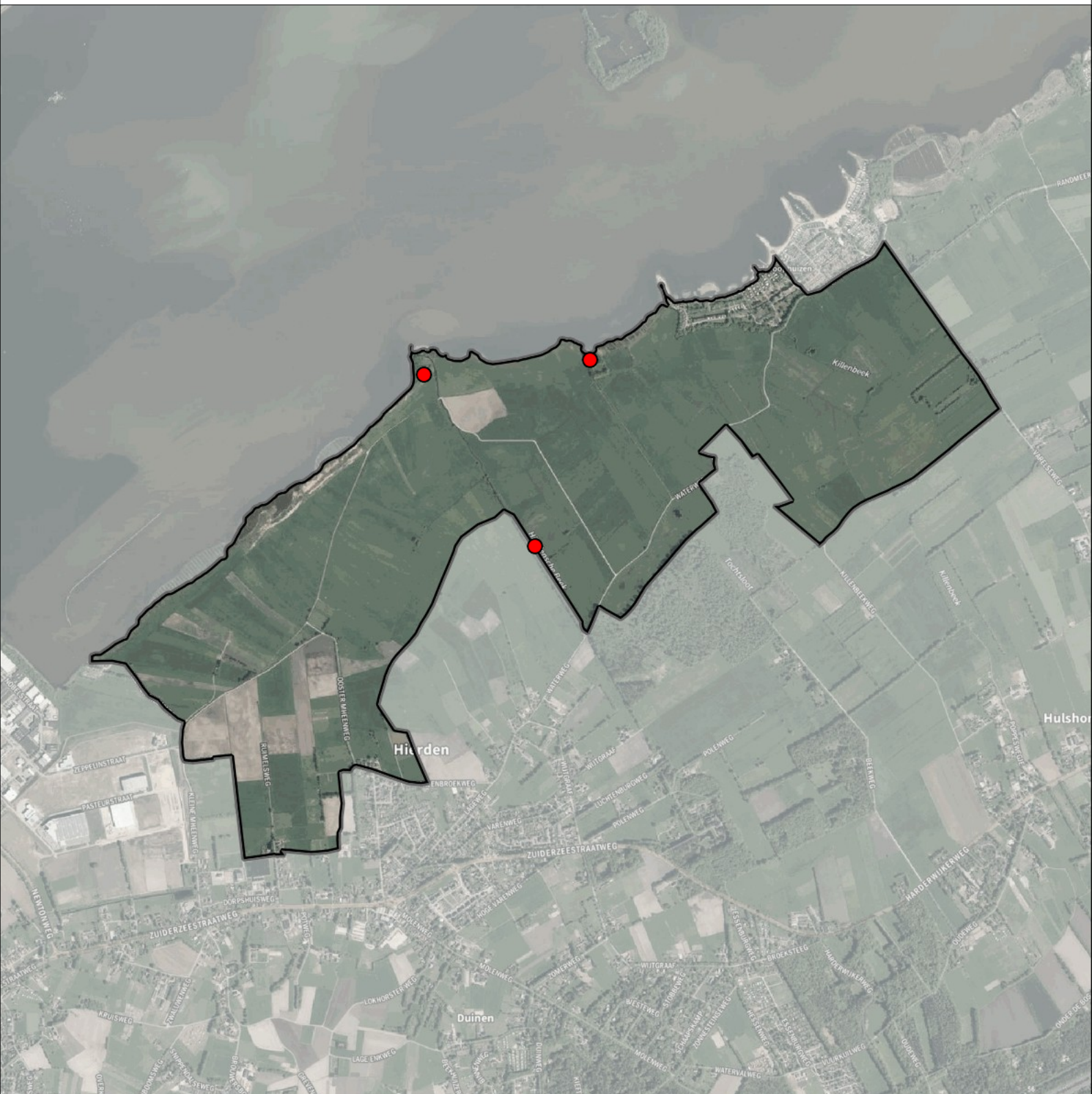
Telgebied:

966 Veluwemeer kust

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand		
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen		datumg.	datumgrens
.	.	X	X					1	1	20-2 t/m 20-7	500
X	X	.	.					2	1	15-3 t/m 20-7	1000

Grote Bonte Specht 3 territoria

Legenda:

- Telgebied
- Geldig territorium

Periode:

2019

Telgebied:

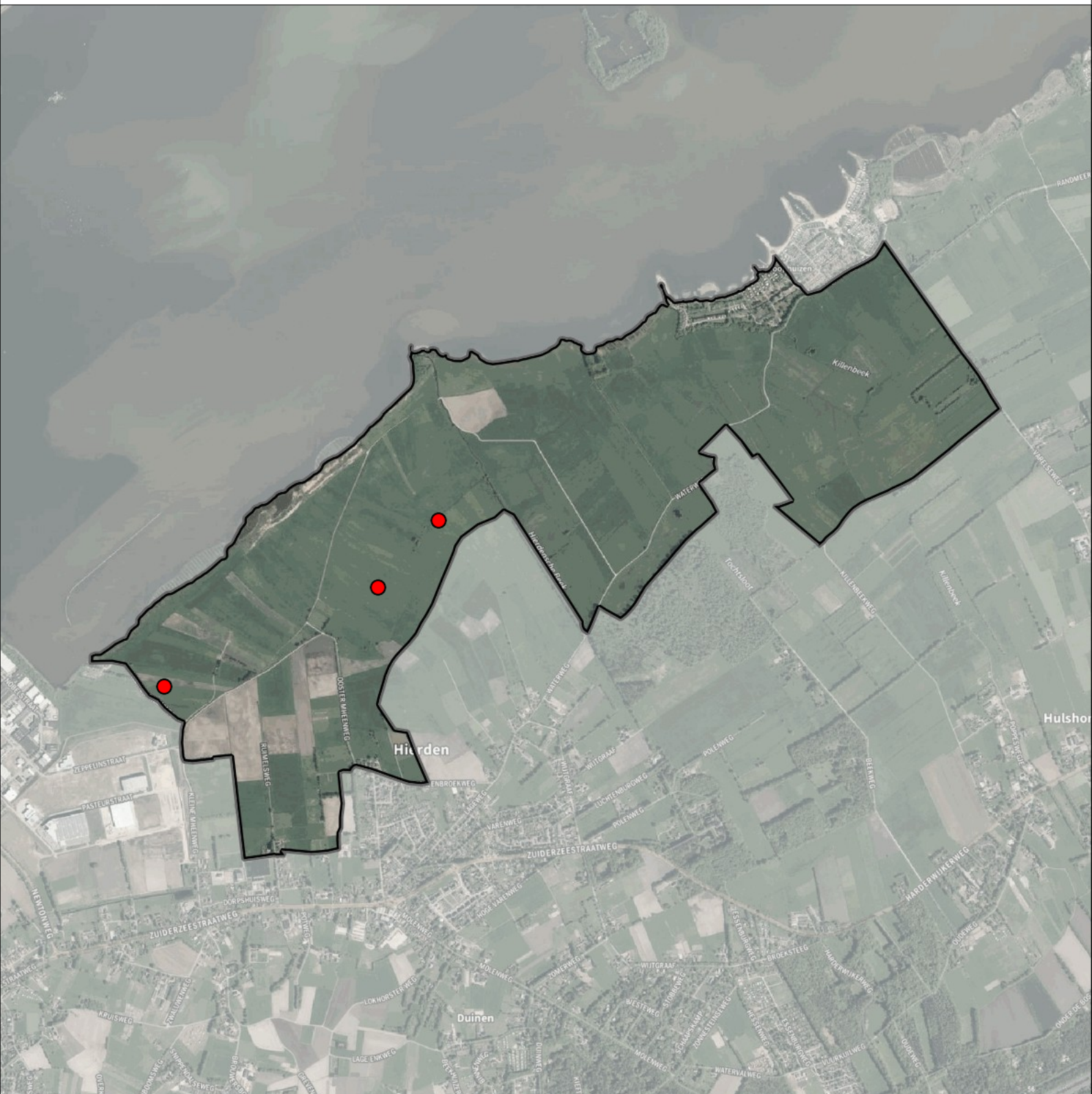
966 Veluwemeer kust

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand		
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen		datumg.	datumgrens
.	X	X	X		1-12	13+			1	1-3 t/m 30-6	500

Veldleeuwerik 3 territoria

Legenda:

- Telgebied
- Geldig territorium

Periode:

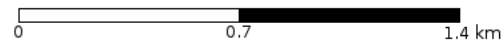
2019

Telgebied:

966 Veluwemeer kust

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand	
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen		datumg.
.	X	X	X					1	1-4 t/m 15-6	300

Boerenzwaluw 8 territoria

Legenda:

- Telgebied
- Geldig territorium

Periode:

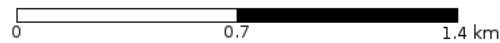
2019

Telgebied:

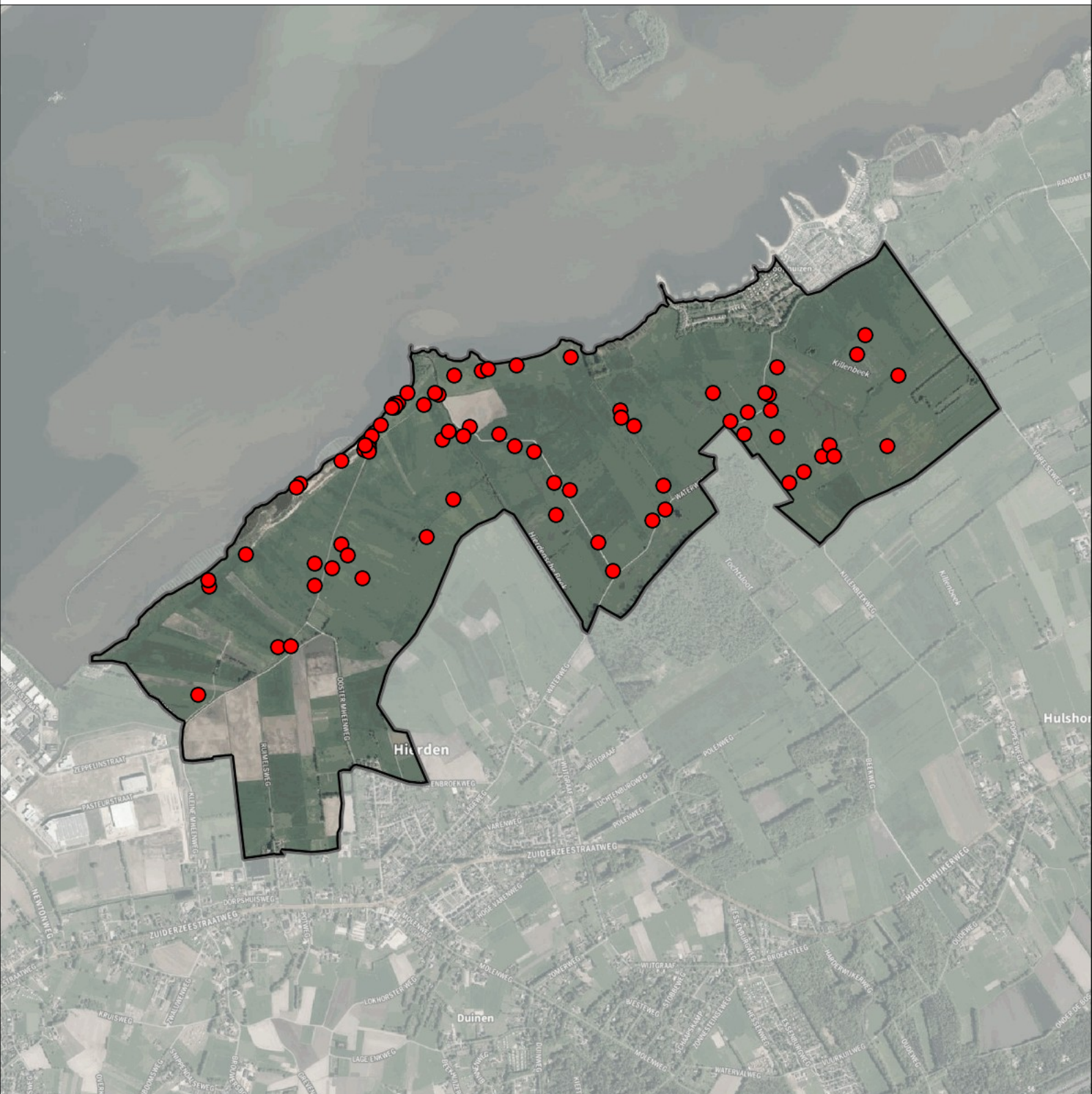
966 Veluwemeer kust

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand		
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen		datumg.	
X	X	X	X						2	20-5 t/m 30-6	1000

Graspieper 74 territoria

Legenda:

- Telgebied
- Geldig territorium

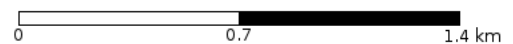
Periode:

2019

Telgebied:

966 Veluwemeer kust

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand		
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen		datumg.	datumgrens
.	.	X	X	JA	1-9	10-13	14+		1	1-4 t/m 30-6	300
X	X	.	.	JA	1-9	10-13	14+		1	15-5 t/m 30-6	300

Witte Kwikstaart 2 territoria

Legenda:

- Telgebied
- Geldig territorium

Periode:

2019

Telgebied:

966 Veluwemeer kust

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand		
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen		datumg.	
X	X	X	X					2	1	1-4 t/m 10-7	300

Winterkoning 18 territoria

Legenda:

- Telgebied
- Geldig territorium

Periode:

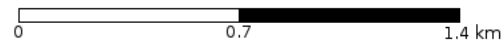
2019

Telgebied:

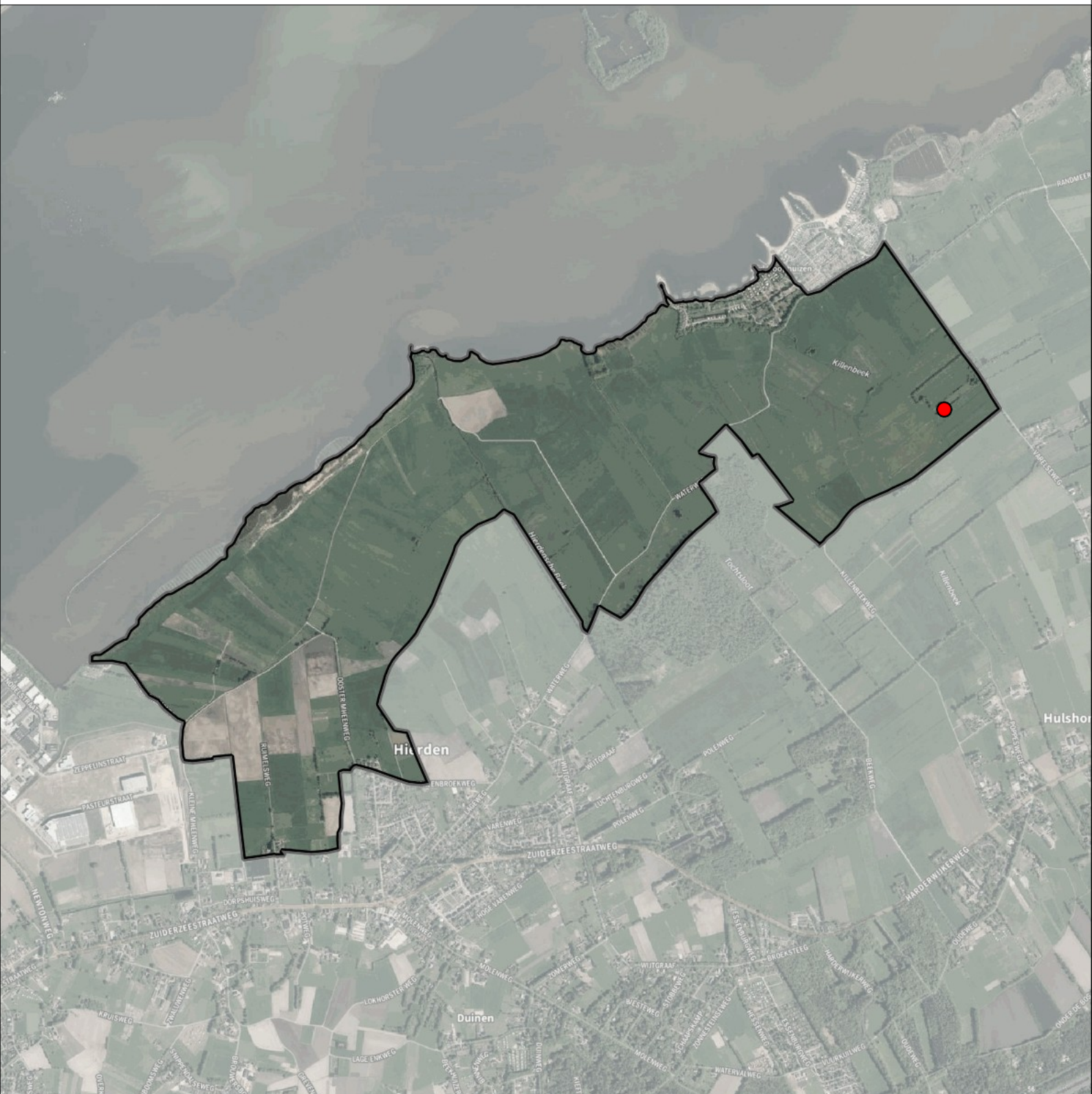
966 Veluwemeer kust

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand		
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen		datumg.	datumgrens
.	.	X	X		1-6	7-9	10+		1	1-2 t/m 20-7	200

Roodborst 1 territorium

Legenda:

- Telgebied
- Geldig territorium

Periode:

2019

Telgebied:

966 Veluwemeer kust

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand	
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen		datumg.
.	.	X	X		1-9	10-13	14+		1	
									datumgrens	30-4 t/m 30-6
										200

Blauwborst 2 territoria

Legenda:

- Telgebied
- Geldig territorium

Periode:

2019

Telgebied:

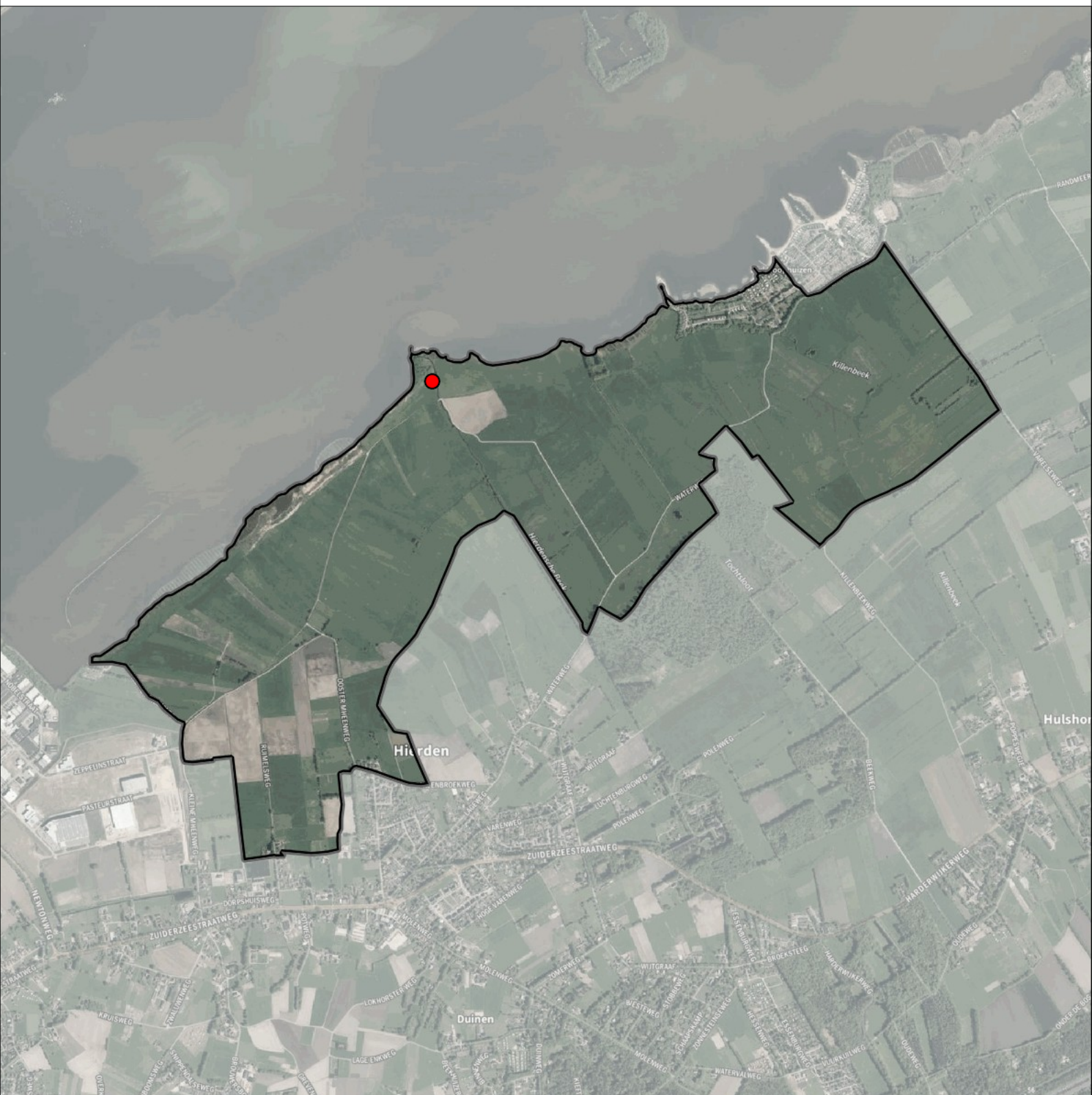
966 Veluwemeer kust

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand		
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen		datumg.	datumgrens
.	.	X	X	JA	1-6	7-10	11+		1	1-4 t/m 15-7	200

Gekraagde Roodstaart 1 territorium

Legenda:

- Telgebied
- Geldig territorium

Periode:

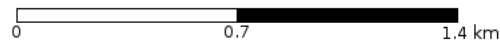
2019

Telgebied:

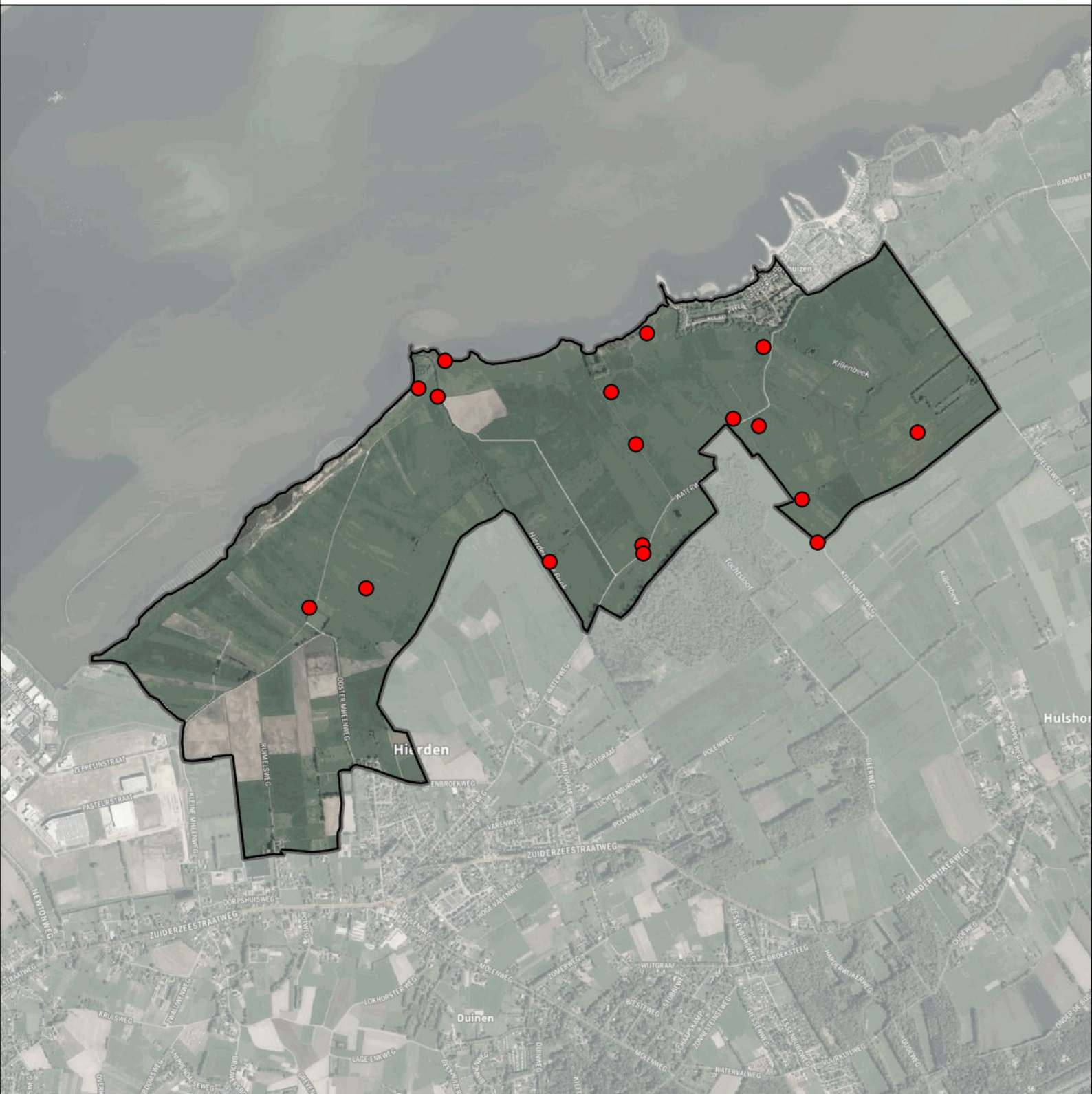
966 Veluwemeer kust

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand	
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen		datumg.
.	.	X	X	JA	1-6	7-13	14+		1	
									datumgrens	30-4 t/m 30-6
										200

Roodborsttapuit 17 territoria

Legenda:

- Telgebied
- Geldig territorium

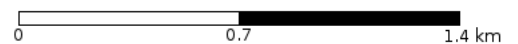
Periode:

2019

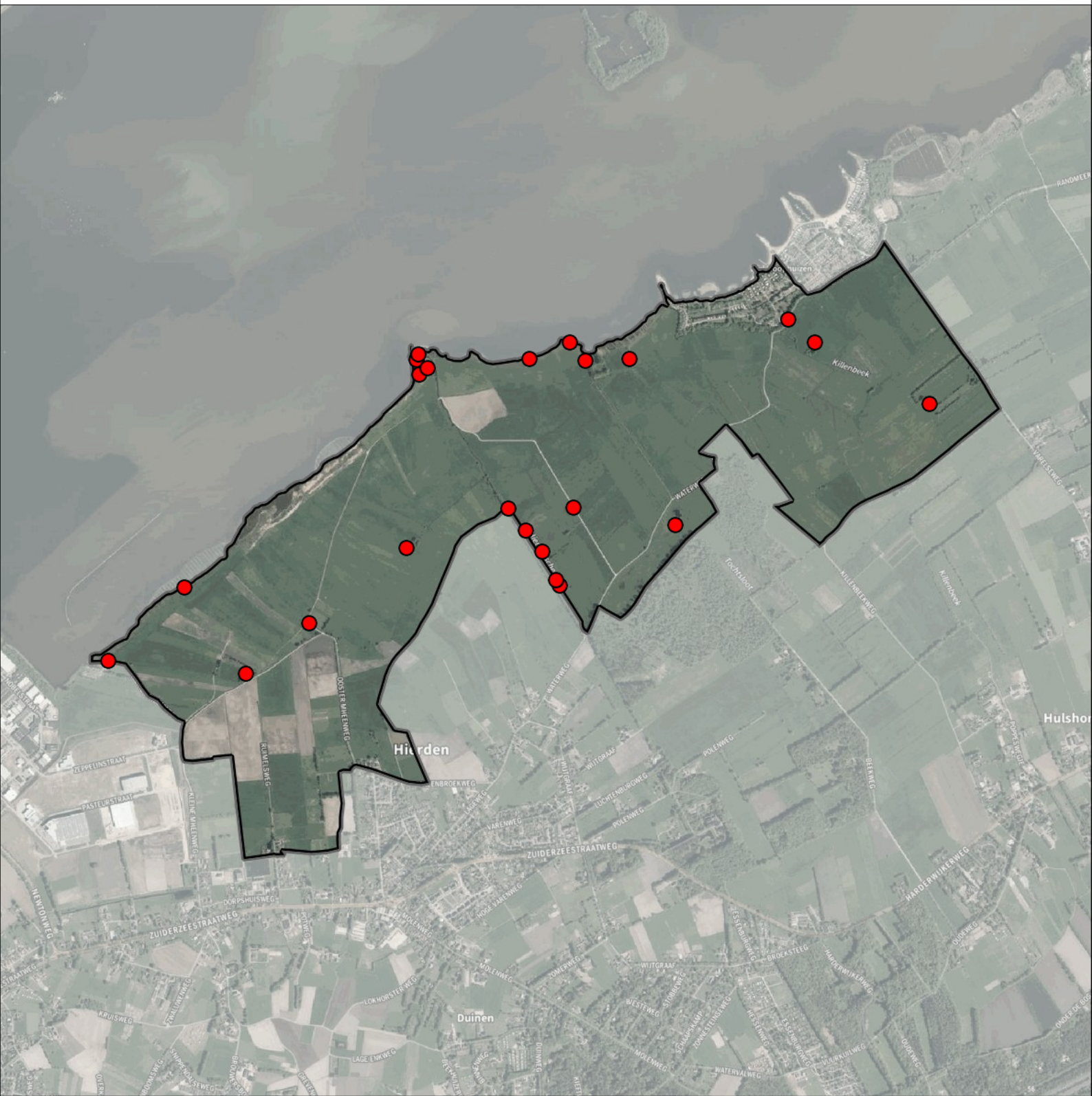
Telgebied:

966 Veluwemeer kust

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand		
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen		datumg.	datumgrens
.	.	X	X	JA	1-6	7-11	12+		1	15-3 t/m 15-7	200
X	X	.	.	JA	1-6	7-11	12+		1	5-4 t/m 15-7	200

Merel 23 territoria

Legenda:

- Telgebied
- Geldig territorium

Periode:

2019

Telgebied:

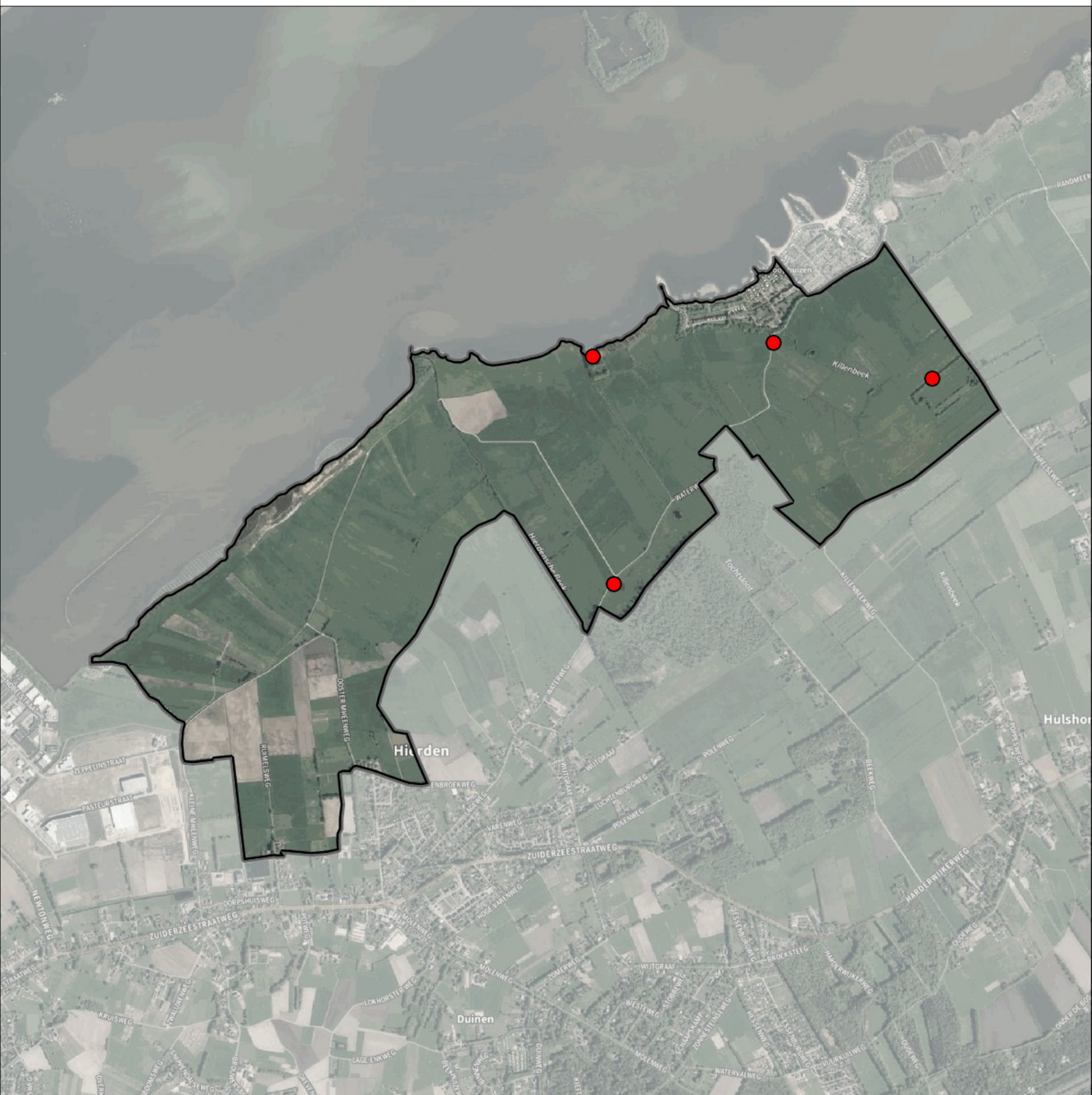
966 Veluwemeer kust

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand		
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen		datumg.	datumgrens
.	.	X	X		1-15	16+			1	1-3 t/m 15-7	200

Zanglijster 4 territoria

Legenda:

- Telgebied
- Geldig territorium

Periode:

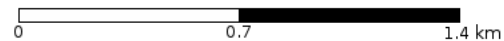
2019

Telgebied:

966 Veluwemeer kust

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand		
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen		datumg.	
.	.	X	X		1-12	13+			1	20-4 t/m 30-6	300

Grote Lijster 1 territorium

Legenda:

- Telgebied
- Geldig territorium

Periode:

2019

Telgebied:

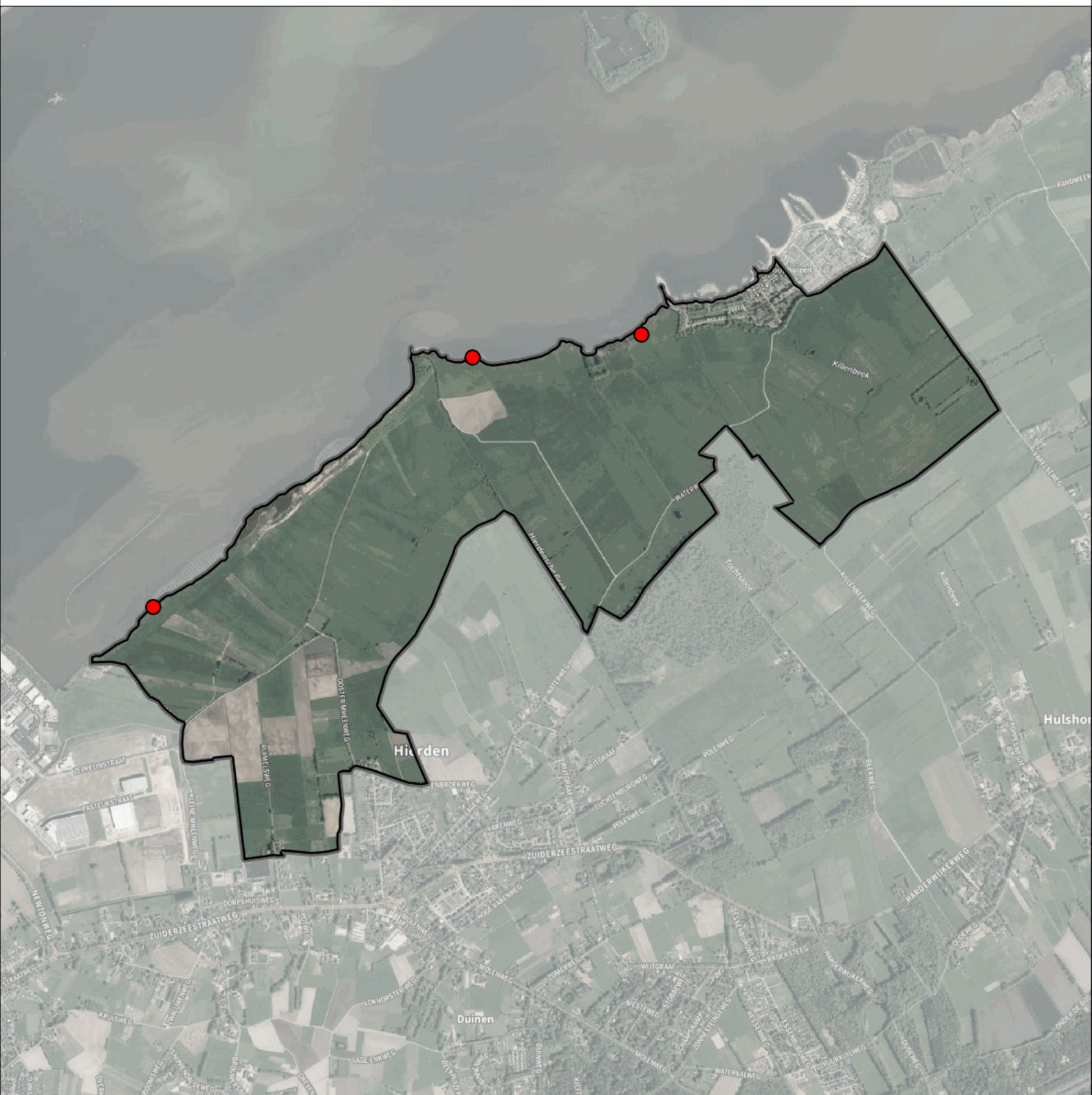
966 Veluwemeer kust

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand		
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen		datumg.	datumgrens
.	X	X	X		1-9	10+			1	1-3 t/m 31-5	500

Snor 3 territoria

Legenda:

- Telgebied
- Geldig territorium

Periode:

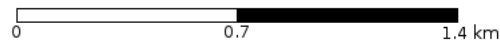
2019

Telgebied:

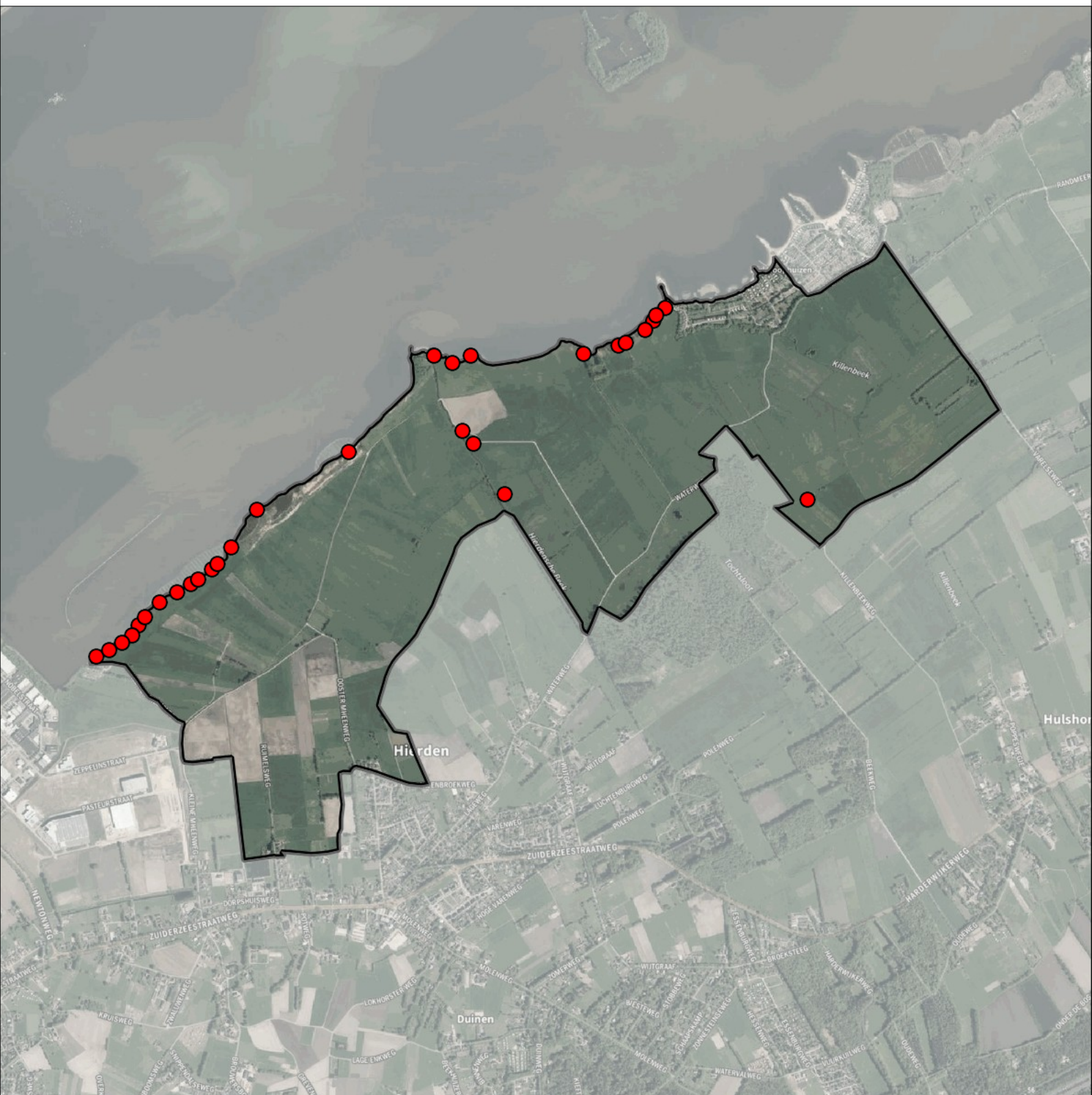
966 Veluwemeer kust

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand		
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen		datumg.	
.	.	X	X	JA	1-6	7-13	15+		1		
									datumgrens	30-4 t/m 10-7	200

Rietzanger 29 territoria

Legenda:

- Telgebied
- Geldig territorium

Periode:

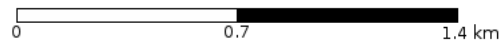
2019

Telgebied:

966 Veluwemeer kust

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand	
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen		datumg.
.	.	X	X	JA	1-6	7-10	11+	1	25-4 t/m 10-7	200

Bosrietzanger 11 territoria

Legenda:

- Telgebied
- Geldig territorium

Periode:

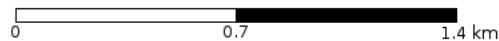
2019

Telgebied:

966 Veluwemeer kust

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand		
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen		datumg.	
.	.	X	X	JA	1-6	7-10	11+		1	10-5 t/m 20-7	100

Kleine Karekiet 58 territoria

Legenda:

- Telgebied
- Geldig territorium

Periode:

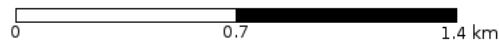
2019

Telgebied:

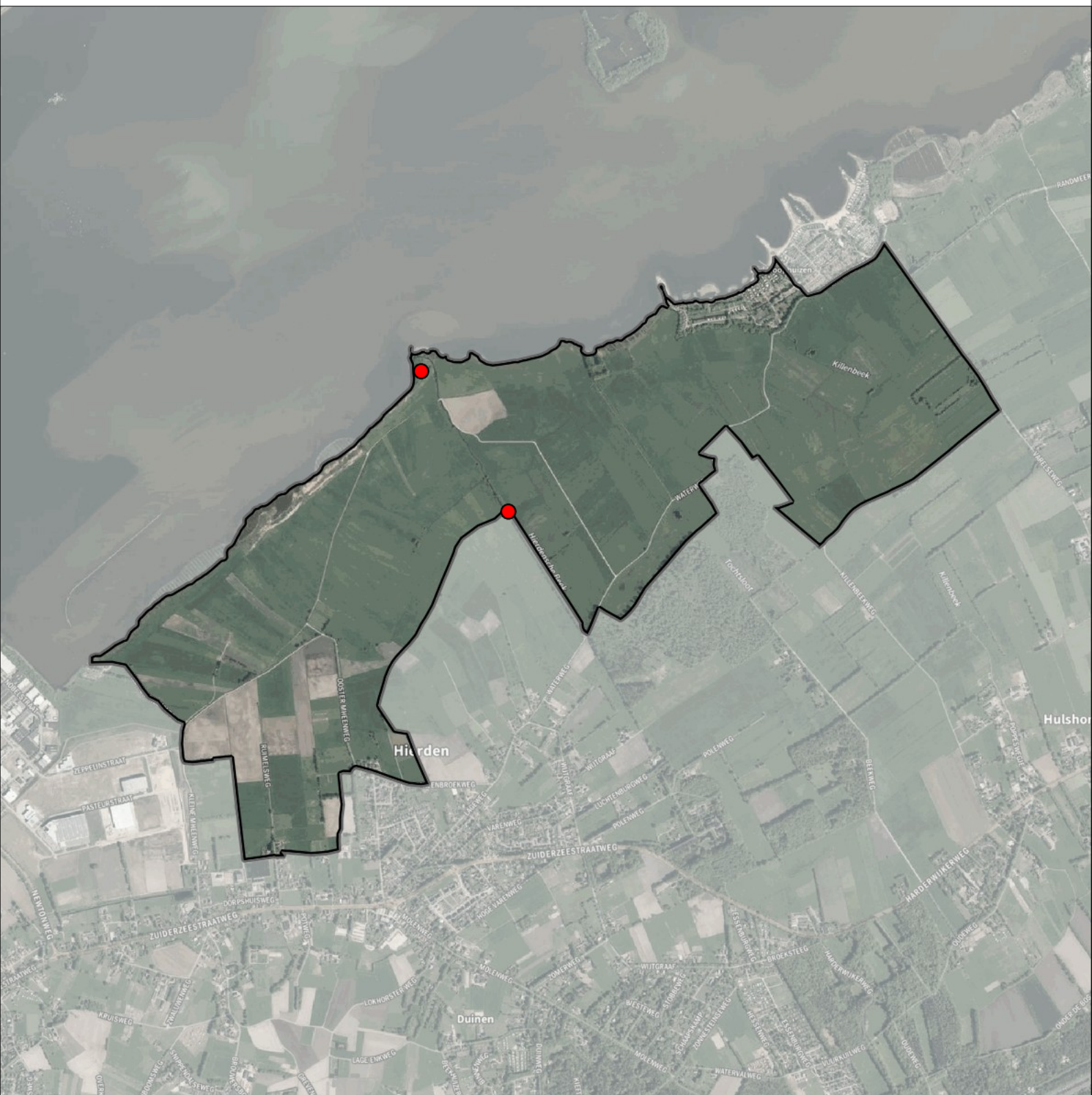
966 Veluwemeer kust

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand		
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen		datumg.	
.	.	X	X	JA	1-9	10-13	14+	1	1		
									datumgrens	5-5 t/m 10-7	100

Spotvogel 2 territoria

Legenda:

- Telgebied
- Geldig territorium

Periode:

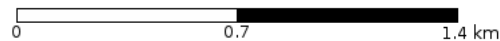
2019

Telgebied:

966 Veluwemeer kust

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand		
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen		datumg.	
.	.	X	X	JA	1-6	7-10	11+		1		
									datumgrens	10-5 t/m 15-7	200

Braamsluiper 1 territorium

Legenda:

- Telgebied
- Geldig territorium

Periode:

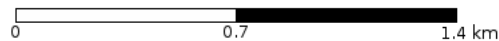
2019

Telgebied:

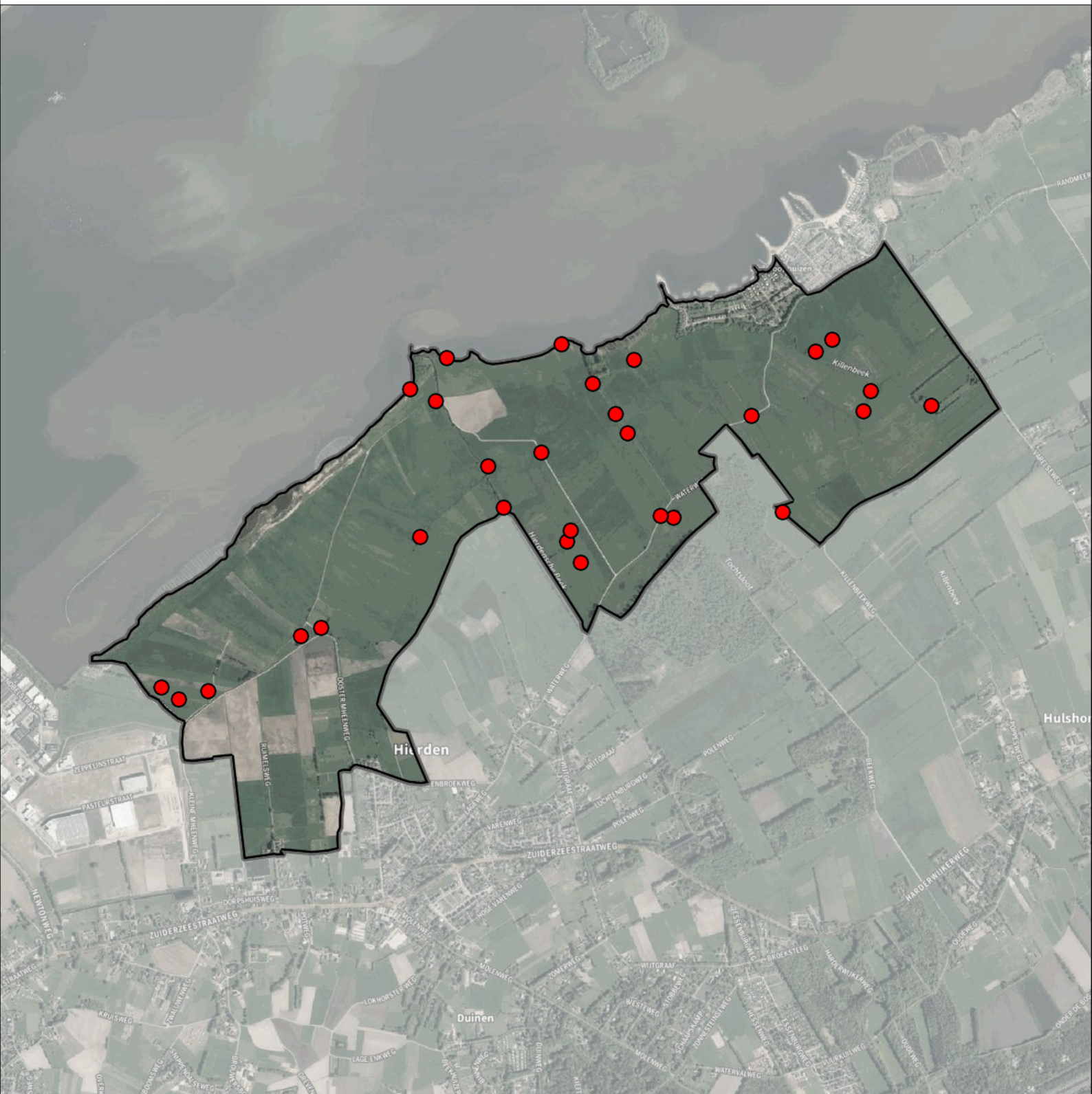
966 Veluwemeer kust

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand	
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen		datumg.
.	.	X	X	JA	1-9	10-16	17+		1	
									datumgrens	30-4 t/m 30-6
										300

Grasmus 29 territoria

Legenda:

- Telgebied
- Geldig territorium

Periode:

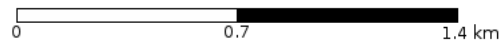
2019

Telgebied:

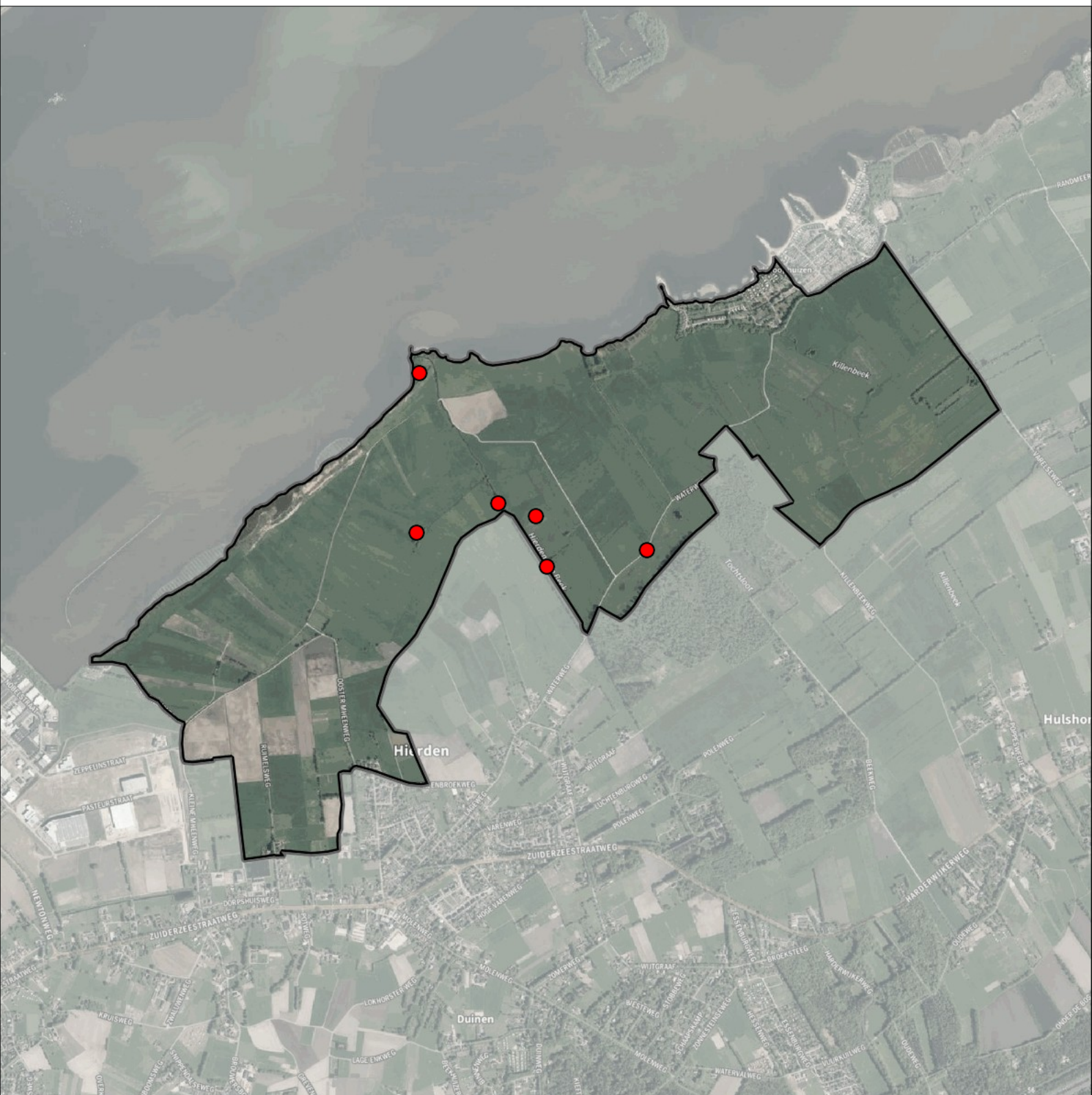
966 Veluwemeer kust

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand	
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen		datumg.
.	.	X	X	JA	1-6	7-10	11+		1	
									datumgrens	25-4 t/m 10-7
										200

Tuinfluiter 6 territoria

Legenda:

- Telgebied
- Geldig territorium

Periode:

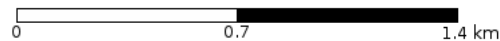
2019

Telgebied:

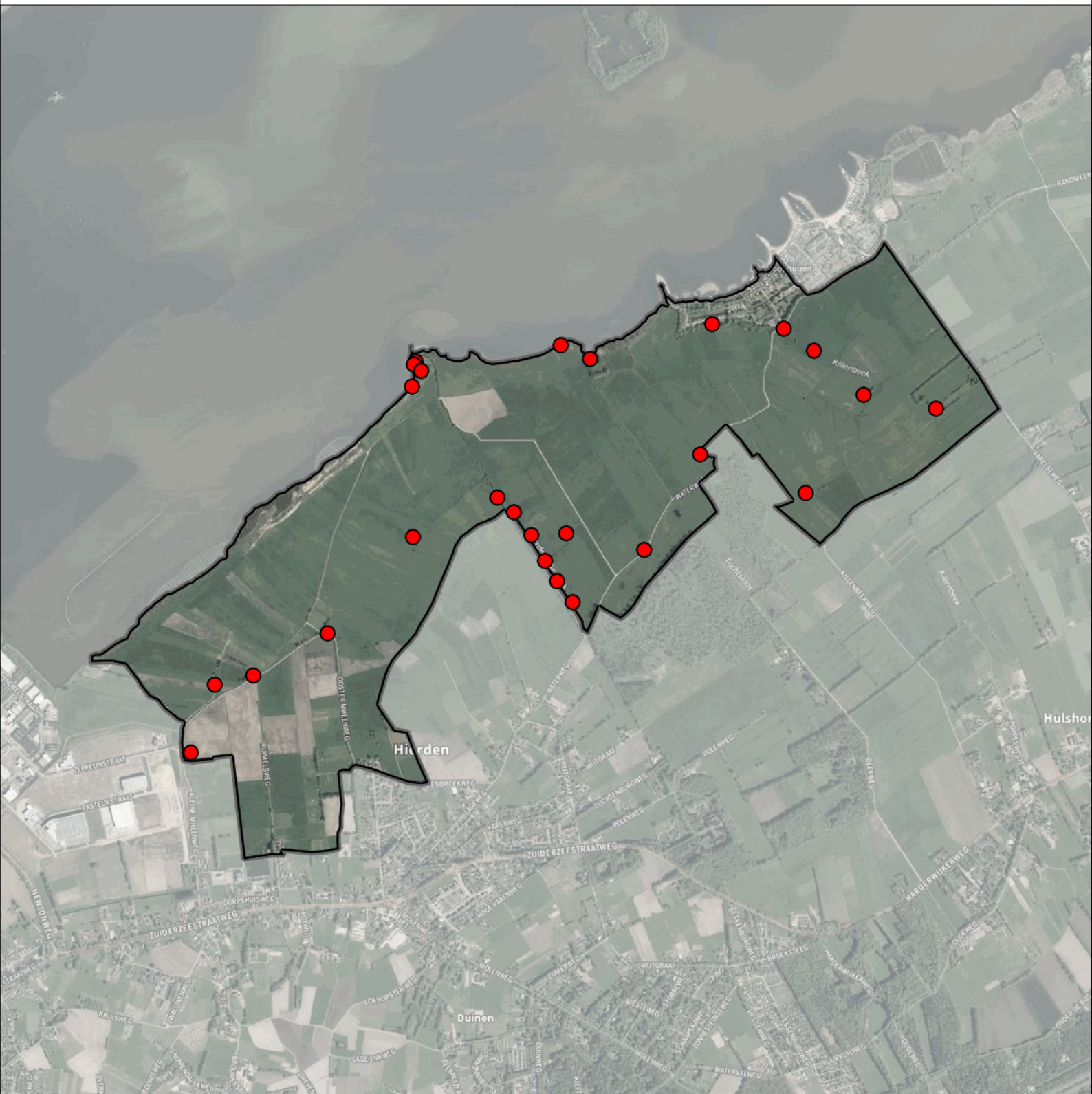
966 Veluwemeer kust

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand		
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen		datumg.	
.	.	X	X	JA	1-6	7-10	11+		1		
									datumgrens	30-4 t/m 20-7	200

Zwartkop 26 territoria

Legenda:

- Telgebied
- Geldig territorium

Periode:

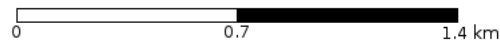
2019

Telgebied:

966 Veluwemeer kust

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand	
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen		datumg.
.	.	X	X	JA	1-6	7-10	11+	1	15-4 t/m 20-7	200

Tjiftjaf 16 territoria

Legenda:

- Telgebied
- Geldig territorium

Periode:

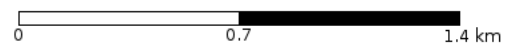
2019

Telgebied:

966 Veluwemeer kust

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand	
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen		datumg.
.	.	X	X	JA	1-6	7-10	11+		1	
									datumgrens	10-4 t/m 20-7
										200

Fitis 9 territoria

Legenda:

- Telgebied
- Geldig territorium

Periode:

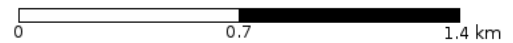
2019

Telgebied:

966 Veluwemeer kust

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand	
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen		datumg.
.	.	X	X	JA	1-6	7-10	11+		1	
									datumgrens	15-4 t/m 30-6
										100

Baardman 1 territorium

Legenda:

- Telgebied
- Geldig territorium

Periode:

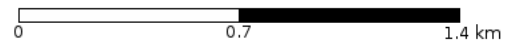
2019

Telgebied:

966 Veluwemeer kust

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand		
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen		datumg.	
man	X	X	X					2	1	1-4 t/m 15-5	500

Pimpelmees 4 territoria

Legenda:

- Telgebied
- Geldig territorium

Periode:

2019

Telgebied:

966 Veluwemeer kust

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand		
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen		datumg.	datumgrens
.	X	X	X		1-12	13+			1	15-3 t/m 30-6	300

Koolmees 13 territoria

Legenda:

- Telgebied
- Geldig territorium

Periode:

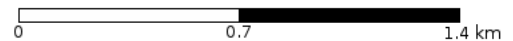
2019

Telgebied:

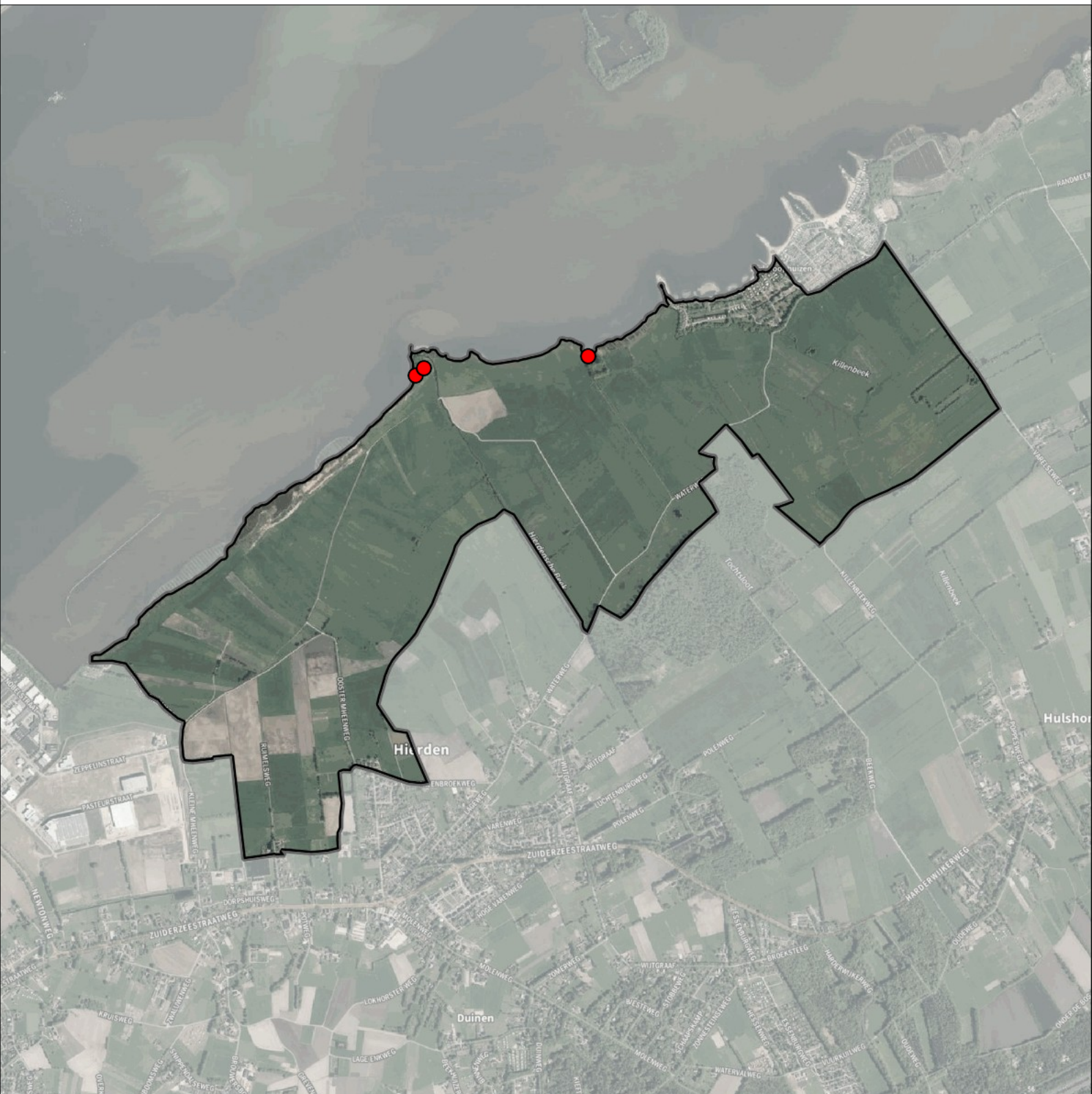
966 Veluwemeer kust

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens	fusie-afstand	
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen			datumg.
.	X	X	X		1-9	10-13	14+		1	15-3 t/m 30-6	300

Boomkruiper 3 territoria

Legenda:

- Telgebied
- Geldig territorium

Periode:

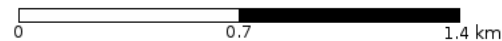
2019

Telgebied:

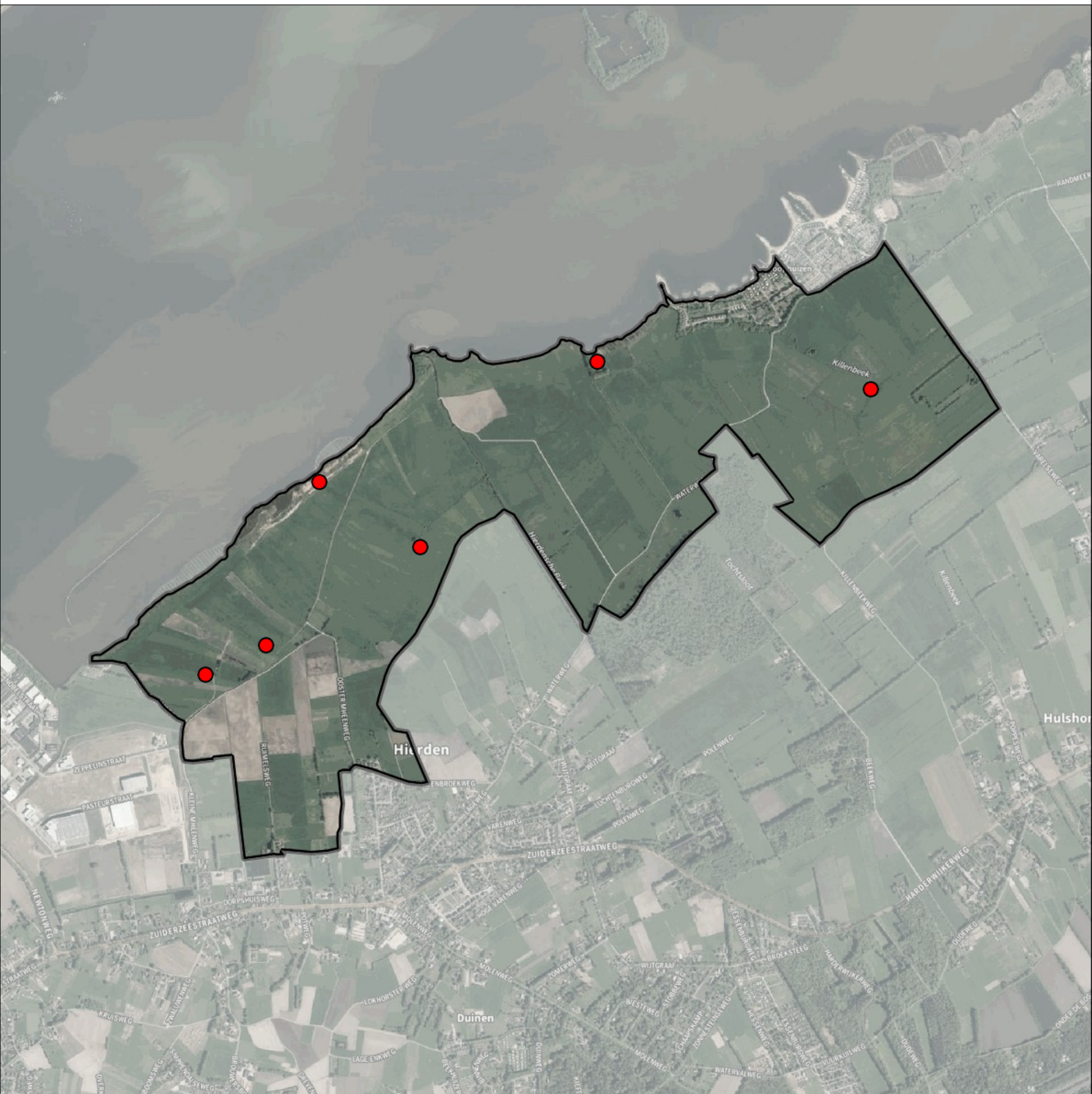
966 Veluwemeer kust

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand		
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen		datumg.	datumgrens
.	.	X	X		1-9	10-13	14+		1	1-2 t/m 20-6	200

Zwarte Kraai6 territoria

Legenda:

- Telgebied
- Geldig territorium

Periode:

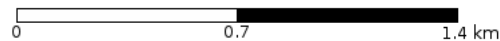
2019

Telgebied:

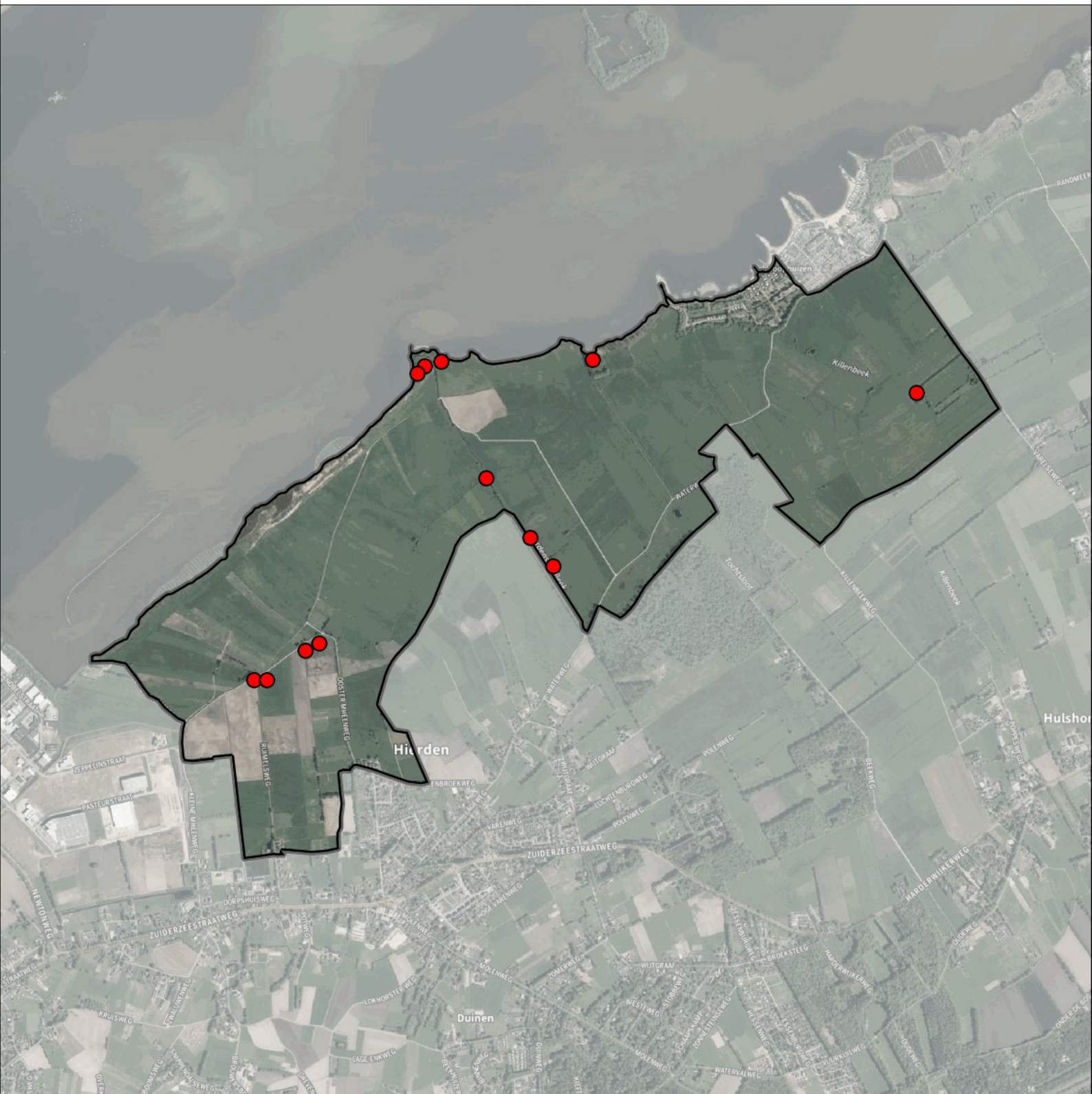
966 Veluwemeer kust

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand		
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen		datumg.	
.	X	X	X						2	1-3 t/m 30-6	500

Vink 12 territoria

Legenda:

- Telgebied
- Geldig territorium

Periode:

2019

Telgebied:

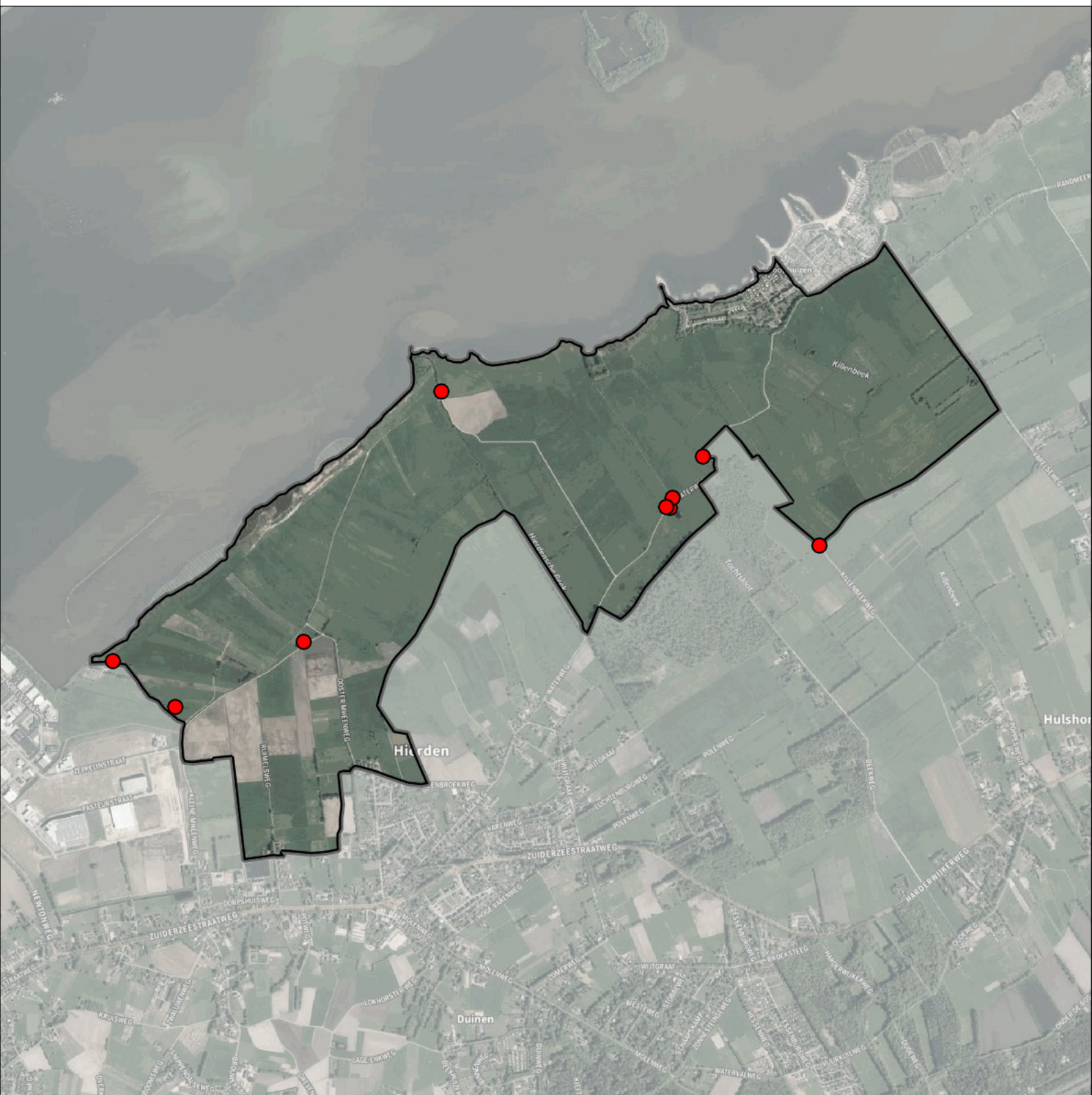
966 Veluwemeer kust

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand	
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen		datumg.
.	.	X	X		1-9	10-16	17+		1	
									datumgrens	20-4 t/m 20-7
										200

Putter 9 territoria

Legenda:

- Telgebied
- Geldig territorium

Periode:

2019

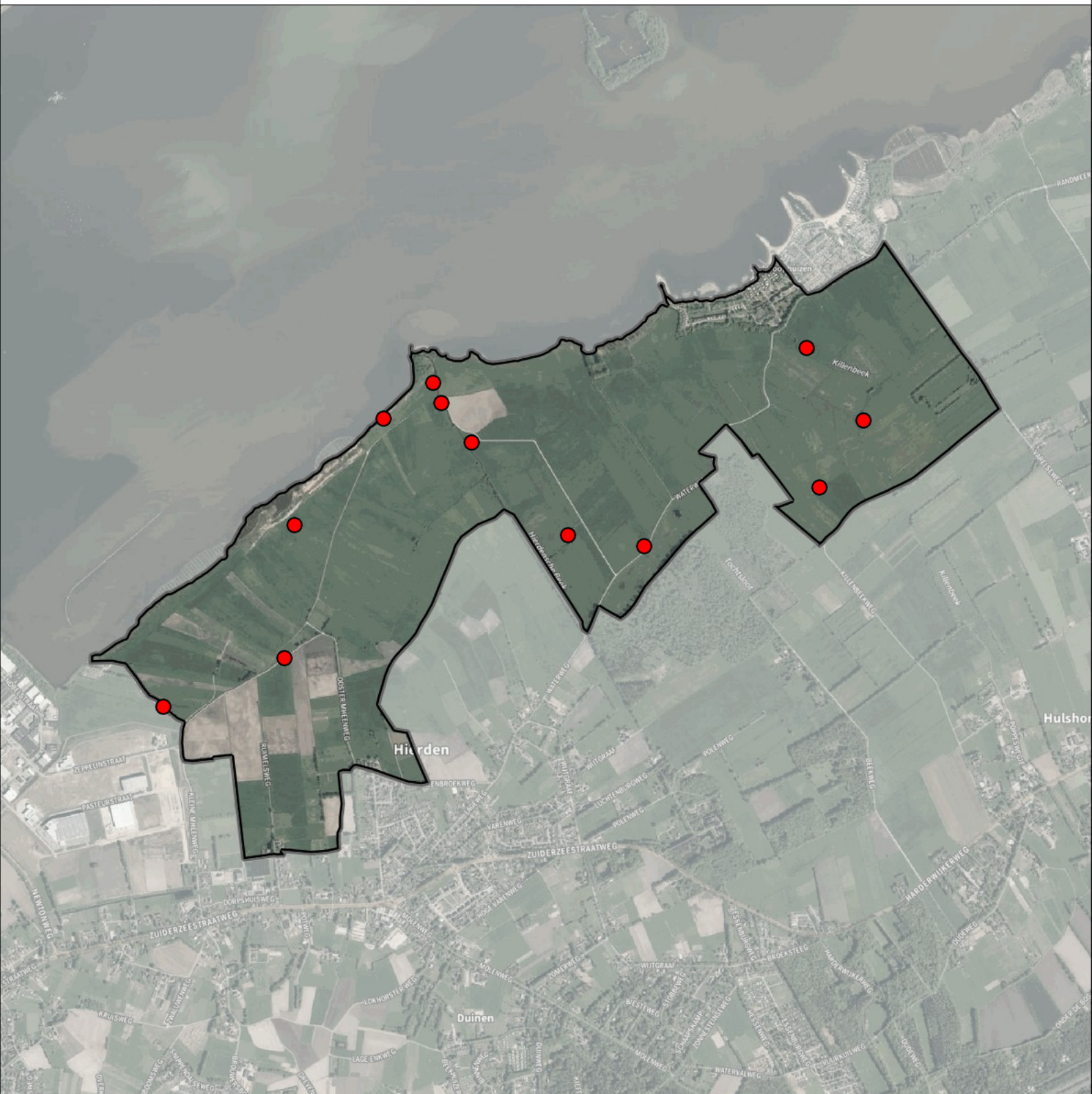
Telgebied:

966 Veluwemeer kust

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand		
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen		datumg.	datumgrens
.	.	X	X					1	1	1-4 t/m 15-7	300
X	X	.	.					1	1	10-5 t/m 15-7	500

Kneu 12 territoria

Legenda:

- Telgebied
- Geldig territorium

Periode:

2019

Telgebied:

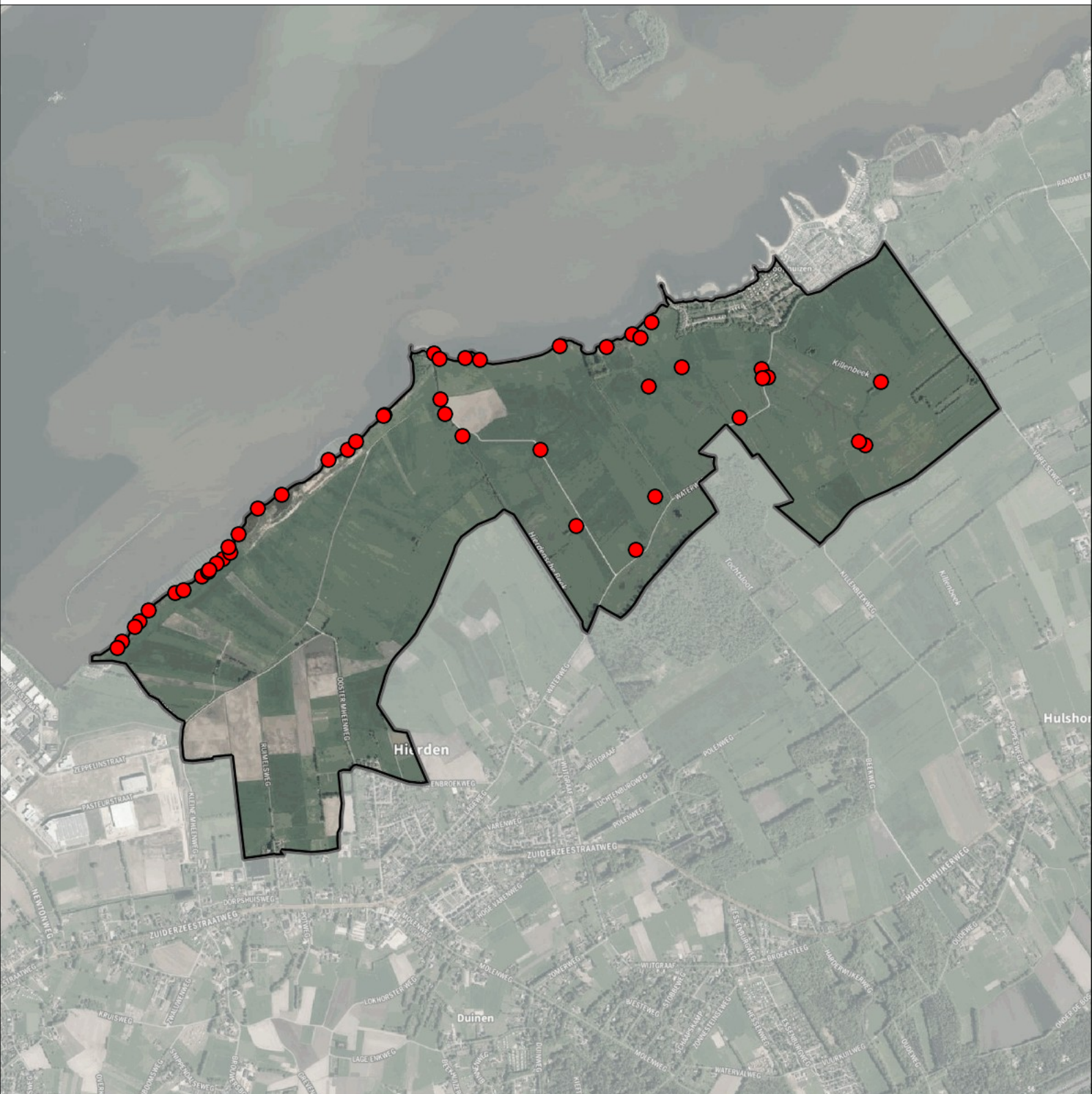
966 Veluwemeer kust

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand		
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen		datumg.	
.	X	X	X	JA	1-12	13+			1	25-4 t/m 20-7	500

Rietgors 47 territoria

Legenda:

- Telgebied
- Geldig territorium

Periode:

2019

Telgebied:

966 Veluwemeer kust

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand	
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen		datumg.
.	X	X	X		1-6	7-13	14+		1	
									datumgrens	15-4 t/m 30-6
										200

